Zbornik sudske prakse

MIŠLJENJE NEZAVISNOG ODVJETNIKA
EVGENIJA TANCHEVA
od 3. listopada 2018.[1]

**Predmet C-236/17 P**

**Canadian Solar Emea GmbH**
**Canadian Solar Manufacturing (Changshu), Inc.**
**Canadian Solar Manufacturing (Luoyang), Inc.**
**CSI Cells Co. Ltd**
**CSI Solar Power (China), Inc.**
**protiv**

**Vijeća Europske unije**

„Žalba – Damping – Uvoz kristalnih silicijskih fotonaponskih modula i ključnih elemenata (tj. ćelija) podrijetlom ili poslanih iz Narodne Republike Kine – Konačne pristojbe – Uredba (EU) br. 1168/2012 – Trenutna primjena – Uzročna veza – Ostali poznati čimbenici – Visina antidampinške pristojbe”

Sadržaj

I. Pravni okvir ... 3
A. Osnovna uredba ... 3
B. Uredba br. 1168/2012 ... 4
II. Okolnosti spora ... 5
III. Postupak pred Općim sudom i pobijana presuda ... 6
IV. Postupak pred Sudom i zahtjevi stranaka ... 7
V. Ocjena žalbenih razloga ... 7
A. Treći žalbeni razlog ... 8
1. Argumenti stranaka ... 8
2. Ocjena ... 9

1 Izvorni jezik: engleski

a) Dopuštenost ..... 9

b) Meritum ..... 11

1) Uvod ..... 11

2) Prvi dio trećeg žalbenog razloga ..... 12

3) Drugi dio trećeg žalbenog razloga ..... 16

B. Četvrti žalbeni razlog ..... 16

1. Argumenti stranaka ..... 16

2. Ocjena ..... 17

a) Dopuštenost ..... 18

b) Meritum ..... 18

1) Prvi dio četvrtog žalbenog razloga ..... 18

i) Uvod ..... 18

ii) Treba li antidampinška pristojba ukloniti samo štetu pripisanu dampinškom uvozu, a ne i štetu pripisanu ostalim poznatim čimbenicima? ..... 19

iii) Je li Opći sud u pobijanoj presudi utvrdio da su institucije prilikom određivanja iznosa antidampinške pristojbe obvezne uzeti u obzir svoje zaključke iz analize nepripisivanja uzroka? ..... 23

2) Drugi dio četvrtog žalbenog razloga ..... 26

VI. Troškovi ..... 26

VII. Zaključak ..... 26

1. Društva Canadian Solar Emea GmbH (u daljnjem tekstu: CSE), Canadian Solar Manufacturing (Changshu), Inc. (u daljnjem tekstu: CSM (Changshu)), Canadian Solar Manufacturing (Luoyang), Inc. (u daljnjem tekstu: CSM (Luoyang)), CSI Cells Co. Ltd (u daljnjem tekstu: CSI Cells) i CSI Solar Power (China), Inc. (u daljnjem tekstu: CSI Solar Power) (u daljnjem tekstu zajedno: grupa Canadian Solar ili žalitelj) [2] predmetnom žalbom od Suda zahtijevaju da ukine presudu Općeg suda [3] kojom je potonji odbio tužbu za poništenje Provedbene uredbe Vijeća (EU) br. 1238/2013 (u daljnjem tekstu: sporna uredba) [4].

2 Svih pet žalitelja su društva iz grupe Canadian Solar.

3 Presuda od 28. veljače 2017., Canadian Solar Emea i dr./Vijeće, T-162/14, neobjavljena, EU:T:2017:124 (u daljnjem tekstu: pobijana presuda)

4 Uredba od 2. prosinca 2013. o uvođenju konačne antidampinške pristojbe i konačnoj naplati privremene pristojbe na uvoz kristalnih silicijskih fotonaponskih modula i ključnih elemenata (tj. ćelija) podrijetlom ili poslanih iz Narodne Republike Kine (SL 2013., L 325, str. 1.)

2. Ova žalba prije svega otvara postupovno pitanje, to jest pitanje trenutne primjene Uredbe (EU) br. 1168/2012[5], kojom je članak 2. stavak 7. točka (c) Uredbe Vijeća (EZ) br. 1225/2009 (u daljnjem tekstu: osnovna uredba)[6] izmijenjen na način da se o zahtjevu za dodjelu tretmana tržišnog gospodarstva (u daljnjem tekstu: zahtjev za MET) – koji podnese proizvođač nad kojim se provodi antidampinški ispitni postupak u pogledu uvoza iz zemlje bez tržišnog gospodarstva – odluka (u daljnjem tekstu: odluka o MET-u) sada mora donijeti u roku od osam mjeseci od pokretanja ispitnog postupka, dok je prije taj rok iznosio tri mjeseca. Ova žalba otvara i materijalnopravno pitanje, to jest mora li se antidampinška pristojba, ako šteti koju trpi industrija Unije doprinose čimbenici različiti od dampinškog uvoza, odrediti u visini koja uklanja samo štetu pripisanu dampinškom uvozu.

## I. Pravni okvir

### A. Osnovna uredba

3. Stavak 7. članka 2. osnovne uredbe, naslovljenog „Utvrđivanje dampinga”, predviđa:

„(a) […]

(b) U antidampinškim ispitnim postupcima [u pogledu] uvoza iz Narodne Republike Kine, Vijetnama i Kazahstana i neke druge zemlje bez tržišnoga gospodarstva, a koja je članica WTO-a na dan pokretanja ispitnog postupka, uobičajena vrijednost određuje se u skladu sa stavcima 1. do 6., ako se utvrdi, na temelju valjano potkrijepljenih zahtjeva jednog ili više proizvođača nad kojim se provodi ispitni postupak i u skladu s kriterijima i postupcima utvrđenima u podstavku (c), da za tog proizvođača, odnosno za te proizvođače, u odnosu na proizvodnju i prodaju dotičnog istovjetnog proizvoda prevladavaju uvjeti tržišnoga gospodarstva. Ako to nije slučaj, primjenjuju se pravila utvrđena u podstavku (a).

(c) Zahtjev iz podstavka (b) mora biti podnesen u pisanom obliku i sadržavati dostatne dokaze da proizvođač posluje u uvjetima tržišnoga gospodarstva, to jest ako:

– odluke poduzeća o cijenama, troškovima i faktorima proizvodnje, uključujući, na primjer, sirovine, trošak tehnologije i rada, proizvodnju, prodaju i ulaganje, donose se kao odgovor na tržišne signale koji odražavaju ponudu i potražnju, a bez značajnog uplitanja države u ta pitanja, kao i ako troškovi glavnih faktora proizvodnje odražavaju tržišne vrijednosti,

– poduzeća imaju jedinstven i transparentan sustav osnovnih računovodstvenih podataka koje revidiraju nezavisni revizori u skladu s međunarodnim računovodstvenim standardima, a koji se koristi za sve potrebe,

– troškovi proizvodnje i financijska situacija poduzeća nisu pod utjecajem značajnih poremećaja iz prethodnog sustava bez tržišnoga gospodarstva, posebno u odnosu na amortizaciju imovine, ostale otpise, trgovinu razmjene i plaćanja kompenzacijom dugovanja,

– na dotična poduzeća primjenjuju se zakoni o stečaju i imovini koji jamče pravnu sigurnost i stabilnost poslovanja poduzeća, i

– konverzija valuta obavlja se po tržišnim stopama.

5 Uredba Europskog parlamenta i Vijeća od 12. prosinca 2012. o izmjeni Uredbe Vijeća (EZ) br. 1225/2009 o zaštiti od dampinškog uvoza iz zemalja koje nisu članice Europske zajednice (SL 2012., L 344, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 11., svezak 118., str. 277.)

6 Uredba od 30. studenoga 2009. o zaštiti od dampinškog uvoza iz zemalja koje nisu članice Europske zajednice (SL 2009., L 343, str. 51.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 11., svezak 30., str. 202. i ispravak SL 2016., L 44, str. 20.)

Odluka o tome zadovoljava li proizvođač navedene kriterije donosi se u roku od tri mjeseca od pokretanja ispitnog postupka, a po završetku savjetovanja o tom pitanju sa Savjetodavnim odborom i nakon što je proizvodnji Zajednice omogućeno iznošenje primjedaba. Ova odluka ostaje na snazi tijekom cijelog ispitnog postupka."

4. Članak 3. osnovne uredbe, naslovljen „Utvrđivanje štete", predviđa:

„[…]

6. Na temelju svih relevantnih dokaza predstavljenih u vezi sa stavkom 2. mora se dokazati da dampinški uvoz nanosi štetu u smislu ove Uredbe. Konkretno, to podrazumijeva dokazivanje da su obujam uvoza i/ili razine cijena utvrđeni sukladno stavku 3. […] odgovorni za učinak na proizvodnju Zajednice […] kako je predviđeno stavkom 5., a da je učinak prisutan u mjeri koja se može smatrati značajnom.

7. Ispituju se također i svi ostali čimbenici, osim dampinškog uvoza, koji istodobno nanose štetu proizvodnji Zajednice kako bi se osiguralo da šteta koju nanesu ti drugi čimbenici ne bude pripisana dampinškom uvozu prema stavku 6. U tom pogledu mogu se razmatrati čimbenici koji uključuju obujam i cijene uvoznih proizvoda koji se ne prodaju po dampinškim cijenama, smanjenje potražnje ili promjene strukture potrošnje, ograničavajuću trgovinsku praksu [i tržišno natjecanje između treće zemlje i proizvođača Zajednice][,] razvoj tehnologije te izvozne rezultate i produktivnost proizvodnje Zajednice.

[…]"

5. U skladu sa stavkom 4. članka 9. osnovne uredbe, naslovljenog „Prekid bez uvođenja mjera; uvođenje konačnih pristojba":

„Ako činjenice, kako su konačno utvrđene, dokazuju postojanje dampinga i dampingom nanesene štete, i ako je potrebno djelovati kako bi se zaštitili interesi Zajednice u skladu s člankom 21., Vijeće, postupajući na temelju prijedloga Komisije, a nakon savjetovanja sa Savjetodavnim odborom, uvodi konačnu antidampinšku pristojbu. Vijeće donosi [usvaja] prijedlog, osim ako odluči, običnom većinom, odbiti prijedlog, u roku od mjesec dana od podnošenja prijedloga Komisije. Ako su na snazi privremene pristojbe, prijedlog o uvođenju konačne mjere podnosi se u roku od najviše mjesec dana prije isteka tih pristojbi. Iznos antidampinške pristojbe ne prelazi utvrđeni iznos utvrđene dampinške marže, a manji je od marže ako je taj manji iznos dostatan za uklanjanje štete za proizvodnju Zajednice."

## B. Uredba br. 1168/2012

6. Članak 1. Uredbe br. 1168/2012 predviđa:

„Uredba (EZ) br. 1225/2009 mijenja se kako slijedi:

1. Članak 2. stavak 7. mijenja se kako slijedi:

   (a) u pretposljednjoj rečenici podstavka (c) riječi ‚u roku od tri mjeseca od pokretanja ispitnog postupka' mijenjaju se riječima ‚obično u roku od 7 mjeseci od pokretanja ispitnog postupka, ali ni u kom slučaju ne duže od 8 mjeseci';

(b) dodaje se sljedeći podstavak:

‚(d) Ako Komisija ograniči ispitni postupak u skladu s člankom 17., odluka iz podstavaka (b) i (c) navedenog stavka ograničava se na stranke obuhvaćene ispitnim postupkom i sve proizvođače kojima je odobren individualan tretman prema članku 17. stavku 3.';

[…]"

7. U skladu s člankom 2. Uredbe br. 1168/2012:

„Ova se Uredba primjenjuje na sve nove i tekuće ispitne postupke od 15. prosinca 2012."

## II. Okolnosti spora

8. Društva CSM (Changshu), CSM (Luoyang), CSI Cells i CSI Solar Power proizvode i izvoze proizvod u pitanju. Društvo CSE od gore navedenih i drugih dobavljača uvozi dotični proizvod u Europsku uniju.

9. Komisija je 6. rujna 2012. pokrenula antidampinški postupak u pogledu uvoza kristalnih silicijskih fotonaponskih modula i ključnih elemenata podrijetlom iz Kine [7].

10. S obzirom na velik broj proizvođača izvoznika u dotičnoj zemlji koji su potencijalno mogli sudjelovati u postupku, u odjeljku 5.1. točki (a) obavijesti o pokretanju postupka navedeno je da bi se mogla upotrijebiti tehnika uzorkovanja, u skladu s člankom 17. osnovne uredbe. Grupa Canadian Solar je 21. rujna 2012. Komisiji dostavila informacije na temelju kojih je potonja imala odabrati uzorak proizvođača izvoznika. Uzorak proizvođača izvoznika koji je Komisija odabrala sastojao se od sedam grupa društava [8]. Grupa Canadian Solar nije odabrana za taj uzorak.

11. Dana 13. studenoga 2012., grupa Canadian Solar podnijela je zahtjev za MET u skladu s člankom 2. stavkom 7. točkom (b) osnovne uredbe.

12. Dana 12. prosinca 2012. usvojena je Uredba br. 1168/2012 [9].

13. Dana 3. siječnja 2013., Komisija je grupu Canadian Solar obavijestila da se njezin zahtjev za MET neće razmatrati.

14. Dana 4. lipnja 2013., Komisija je usvojila Uredbu br. 513/2013, kojom je uvedena privremena antidampinška pristojba na uvoz proizvoda u pitanju iz Kine [10].

7 Obavijest o pokretanju antidampinškog postupka u pogledu uvoza kristalnih silicijskih fotonaponskih modula i ključnih elemenata (tj. ćelija i pločica) podrijetlom iz Narodne Republike Kine (SL 2012., C 269, str. 5.)

8 Vidjeti uvodnu izjavu 14. Uredbe Komisije (EU) br. 513/2013 od 4. lipnja 2013. o uvođenju privremene antidampinške pristojbe na uvoz kristalnih silicijskih fotonaponskih modula i ključnih elemenata ([tj.] ćelija i pločica) podrijetlom ili poslanih iz Narodne Republike Kine i izmjeni Uredbe (EU) br. 182/2013 o uvjetovanju evidentiranjem tog uvoza podrijetlom ili poslanog iz Narodne Republike Kine (SL 2013., L 152, str. 5.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 11., svezak 125., str. 119.).

9 Vidjeti točke 6. i 7. ovog mišljenja.

10 Vidjeti bilješku 8. ovog mišljenja.

15. Dana 2. prosinca 2013., Vijeće je usvojilo spornu uredbu, kojom je na uvoz proizvoda u pitanju iz Kine uvedena konačna antidampinška pristojba. Vijeće je u članku 1. te uredbe antidampinšku pristojbu odredilo u visini od 41,3 % na uvoz za koji su račun izdala društva koja su surađivala u ispitnom postupku, navedena u Prilogu I. toj uredbi. Među njima su bila društva CSM (Changshu), CSM (Luoyang), CSI Cells i CSI Solar Power. Člankom 3. sporne uredbe od pristojbe uvedene člankom 1. izuzet je uvoz za koji su račun izdala društva navedena u Prilogu Provedbenoj odluci Komisije 2013/707/EU [11].

16. Komisija je Odluku 2013/707 donijela 4. prosinca 2013. Komisija je u toj odluci prihvatila izmijenjenu obvezu koju su ponudile Kineska trgovačka komora za uvoz i izvoz strojeva i elektroničkih proizvoda te skupina proizvođača izvoznika navedenih u Prilogu toj odluci. Među njima su bila društva CSM (Changshu), CSM (Luoyang), CSI Cells i CSI Solar Power.

17. Dana 4. lipnja 2015., Komisija je usvojila Provedbenu uredbu (EU) br. 2015/866, kojom je prihvat preuzete obveze povučen u odnosu na društva CSM (Changshu), CSM (Luoyang), CSI Cells i CSI Solar Power [12].

## III. Postupak pred Općim sudom i pobijana presuda

18. Grupa Canadian Solar podnijela je 28. veljače 2014. tužbu za poništenje sporne uredbe.

19. Opći je sud pobijanom presudom odbio šest tužbenih razloga te je odbacio tužbu.

20. Osobito [13], Opći je sud odbio peti tužbeni razlog, kojim se navodila povreda članka 2. stavka 7. točke (c) osnovne uredbe, prema kojem odluku o MET-u treba donijeti u roku od tri mjeseca od pokretanja ispitnog postupka. Naime, Uredba br. 1168/2012, kojom je članak 2. stavak 7. točka (c) osnovne uredbe izmijenjen na način da je tromjesečni rok produljen na osam mjeseci, primjenjuje se na sve tekuće ispitne postupke od 15. prosinca 2012. Ona se stoga primjenjivala na odluku Komisije od 3. siječnja 2013. kojom je odbijen zahtjev za MET grupe Canadian Solar. Komisijino nepoštovanje izvornog tromjesečnog roka nije stvorilo konačnu situaciju koja bi onemogućila primjenu Uredbe br. 1168/2012. Osim toga, prema mišljenju Općeg suda, nepoštovanje tog roka nije spornu uredbu automatski učinilo nezakonitom.

21. Opći je sud odbio i šesti tužbeni razlog, kojim se navodilo da su institucije, zbog činjenice da nisu provele zasebnu ocjenu štete uzrokovane dampinškim uvozom, s jedne strane, i štete uzrokovane ostalim poznatim čimbenicima, s druge strane, povrijedile članak 3. osnovne uredbe te da su posljedično, odredivši antidampinšku pristojbu u visini kojom se uklanjala i šteta uzrokovana tim ostalim čimbenicima, povrijedile članak 9. stavak 4. te uredbe. Opći je sud podsjetio da su Vijeće i Komisija (u daljnjem tekstu: institucije) na temelju članka 3. stavaka 6. i 7. osnovne uredbe obvezni, kao prvo, ispitati proizlazi li šteta nastala proizvodnji Unije iz dampinškog uvoza (analiza pripisivanja uzroka) te, kao drugo, provjeriti da poznati čimbenici različiti od dampinškog uvoza ne prekidaju uzročnu vezu između štete nastale proizvodnji Unije i dampinškog uvoza (analiza nepripisivanja uzroka). Iz toga proizlazi da institucije prilikom određivanja iznosa antidampinške pristojbe moraju uzeti u obzir svoje zaključke iz analiza pripisivanja i nepripisivanja uzroka. U suprotnom bi postojala opasnost da bi se tom pristojbom uklonili i štetni učinci čimbenika različitih od dampinškog uvoza.

11 Odluka od 4. prosinca 2013. o potvrdi prihvaćanja preuzete obveze u vezi s antidampinškim i antisubvencijskim mjerama koje se odnose na uvoz kristalnih silicijskih fotonaponskih modula i ključnih elemenata (tj. ćelija) podrijetlom ili poslanih iz Narodne Republike Kine za vrijeme primjene konačnih mjera (SL 2013., L 325, str. 214. i ispravak SL 2014., L 104, str. 82.)

12 Uredba od 4. lipnja 2015. o povlačenju prihvaćanja preuzete obveze za tri proizvođača izvoznika dodijeljenog Provedbenom odlukom 2013/707 (SL 2015., L 139, str. 30.)

13 Kako je Sud zatražio, ograničit ću se na razmatranje trećeg i četvrtog žalbenog razloga (vidjeti točku 29. u nastavku), kojima se kritizira ocjena koju je Opći sud proveo u pogledu petog i šestog tužbenog razloga koji su pred njime istaknuti. Ocjenu koju je Opći sud proveo u pogledu prvih četiriju tužbenih razloga stoga neću izložiti.

Institucije su u predmetnom slučaju propisno ocijenile učinke ostalih poznatih čimbenika koji su doprinijeli šteti nastaloj proizvodnji Unije. Pravilno su utvrdile da ti učinci nisu bili značajni te da, posljedično, nisu prekinuli uzročnu vezu između štete nastale proizvodnji Unije i dampinškog uvoza. Iznos antidampinške pristojbe stoga je pravilno određen.

## IV. Postupak pred Sudom i zahtjevi stranaka

22. Grupa Canadian Solar predmetnom žalbom od Suda zahtijeva da ukine pobijanu presudu te da ili poništi spornu uredbu u dijelu u kojem se odnosi na žalitelja ili da predmet vrati na odlučivanje Općem sudu. Grupa Canadian Solar od Suda zahtijeva i da naloži Vijeću snošenje njezinih i vlastitih troškova prvostupanjskog i žalbenog postupka ili da, ako predmet vrati na odlučivanje Općem sudu, odredi da će se o troškovima prvostupanjskog i žalbenog postupka odlučiti u konačnoj presudi Općeg suda. Naposljetku, grupa Canadian Solar od Suda zahtijeva da ostalim strankama žalbenog postupka naloži snošenje vlastitih troškova.

23. Vijeće od Suda zahtijeva da odbije žalbu i naloži grupi Canadian Solar snošenje troškova žalbenog postupka i postupka pred Općim sudom.

24. Komisija od Suda zahtijeva da odbije žalbu i naloži grupi Canadian Solar snošenje troškova.

25. Komisija je uložila protužalbu. Njome od Suda zahtijeva da ukine pobijanu presudu i tužbu iz prvostupanjskog postupka proglasi nedopuštenom ili, podredno, bespredmetnom ili, podredno i tomu, neosnovanom te da izmijeni tumačenje uzročnosti koje je u pobijanoj presudi dano u okviru analize šestog tužbenog razloga. Komisija ujedno od Suda zahtijeva da naloži grupi Canadian Solar snošenje troškova.

26. Grupa Canadian Solar od Suda zahtijeva da odbije protužalbu. Ona od Suda zahtijeva i da naloži Komisiji snošenje troškova grupe Canadian Solar i vlastitih troškova, kako onih u prvostupanjskom tako i onih u žalbenom postupku, te da Vijeću naloži snošenje vlastitih troškova.

27. Vijeće od Suda zahtijeva da ukine pobijanu presudu i da tužbu iz prvostupanjskog postupka proglasi nedopuštenom ili, podredno, bespredmetnom ili, podredno i tomu, neosnovanom te da izmijeni tumačenje uzročnosti koje je u pobijanoj presudi dano u okviru analize šestog tužbenog razloga. Vijeće ujedno od Suda zahtijeva da naloži grupi Canadian Solar snošenje troškova.

28. Grupa Canadian Solar, Vijeće i Komisija iznijeli su usmena očitovanja na raspravi održanoj 20. lipnja 2018.

## V. Ocjena žalbenih razloga

29. Grupa Canadian Solar ističe četiri žalbena razloga. Kako je Sud zatražio, u ovom ću se mišljenju ograničiti na razmatranje trećeg i četvrtog žalbenog razloga.

30. Grupa Canadian Solar trećim žalbenim razlogom navodi da je Opći sud počinio pogrešku koja se tiče prava utvrdivši da se Uredba br. 1168/2012 primjenjivala na odnosni ispitni postupak te da činjenica da institucije nisu donijele odluku o MET-u nije utjecala na zakonitost sporne uredbe. Grupa Canadian Solar četvrtim žalbenim razlogom navodi da je Opći sud počinio pogrešku koja se tiče prava dozvolivši institucijama da antidampinšku pristojbu odrede u visini kojom se uklanjala ne samo šteta uzrokovana dampinškim uvozom, nego i šteta uzrokovana ostalim poznatim čimbenicima, te neutemeljeno prebacivši teret dokazivanja u pogledu učinaka tih ostalih čimbenika.

## A. Treći žalbeni razlog

### *1. Argumenti stranaka*

31. Grupa Canadian Solar trećim žalbenim razlogom osporava utvrđenja Općeg suda u točkama 152. do 154., 157. i 159. do 170. pobijane presude.

32. Taj je žalbeni razlog podijeljen u dva dijela.

33. Grupa Canadian Solar u prvom dijelu svojeg trećeg žalbenog razloga navodi da je Opći sud počinio pogrešku koja se tiče prava utvrdivši da se Uredba br. 1168/2012 primjenjuje. Grupa Canadian Solar u tom pogledu ističe, kao prvo, da je Uredba br. 1168/2012 na snagu stupila 15. prosinca 2012., to jest *nakon* što je 12. prosinca 2012. istekao tromjesečni rok u kojem se, prema izvornoj verziji članka 2. stavka 7. točke (c) osnovne uredbe, mora donijeti odluka o MET-u. Kao drugo, materijalna pravila načelno se ne primjenjuju na situacije nastale prije stupanja tih pravila na snagu. Istek gore navedenog tromjesečnog roka stvorio je konačnu situaciju te se Uredba br. 1168/2012, kao materijalni propis, stoga ne primjenjuje. Kao treće, primjena Uredbe br. 1168/2012 na tekuće ispitne postupke samo ako taj tromjesečni rok nije istekao prije 15. prosinca 2012. nije tumačenje *contra legem*. Za slučaj da ga se bude smatralo *contra legem*, grupa Canadian Solar navodi da je članak 2. Uredbe br. 1168/2012 nevaljan u dijelu u kojem se odnosi na žalitelja ili da se ne može valjano primjenjivati na žaliteljevu situaciju jer povređuje načela pravne sigurnosti i zabrane retroaktivnosti.

34. Grupa Canadian Solar u drugom dijelu svojeg trećeg žalbenog razloga navodi da je Opći sud počinio pogrešku koja se tiče prava utvrdivši da nedonošenje odluke o MET-u ne utječe na zakonitost sporne uredbe. Budući da se Uredba br. 1168/2012 nije primjenjivala, Komisija je bila obvezna donijeti odluku o zahtjevu za MET grupe Canadian Solar. Nedonošenje takve odluke utjecalo je na zakonitost sporne uredbe, a grupa Canadian Solar ne može osporavati njezino nedonošenje.

35. Vijeće ističe da prvi dio trećeg žalbenog razloga nije dopušten te da je, u svakom slučaju, neosnovan. Kao prvo, argument žalitelja da se Uredba br. 1168/2012 nije primjenjivala zato što je tromjesečni rok koji je bio predviđen u izvornoj verziji članka 2. stavka 7. točke (c) osnovne uredbe istekao prije nego što je Uredba br. 1168/2012 stupila na snagu, nije dopušten jer se njime samo ponavlja argument istaknut pred Općim sudom. Taj je argument u svakom slučaju neosnovan jer članak 2. Uredbe br. 1168/2012 izričito predviđa da se ta uredba primjenjuje na sve tekuće ispitne postupke od 15. prosinca 2012., a sporni antidampinški ispitni postupak je 15. prosinca 2012. još bio u tijeku. Kao drugo, žaliteljev argument da je istek gore navedenog tromjesečnog roka stvorio konačnu situaciju nije osnovan. Naime, u skladu sa sudskom praksom, da je Komisija donijela odluku o MET-u u tom roku, ona se mogla izmijeniti u kasnijoj fazi ispitnog postupka. Kao treće, žaliteljev argument o nevaljanosti članka 2. Uredbe br. 1168/2012 nije dopušten jer žalitelj nije pred Općim sudom istaknuo prigovor nevaljanosti članka 2. te uredbe u skladu s člankom 277. UFEU-a.

36. Što se tiče drugog dijela trećeg žalbenog razloga, Vijeće smatra da je neosnovan. Odluka o MET-u može se promijeniti nakon donošenja. Osim toga, predmetni postupak jasno dokazuje da je nedonošenje odluke o MET-u moguće osporavati.

37. Komisija smatra da prvi dio trećeg žalbenog razloga nije dopušten te da je, u svakom slučaju, neosnovan. Kao prvo, argument žalitelja da se Uredba br. 1168/2012 nije primjenjivala zato što je tromjesečni rok koji je bio predviđen u izvornoj verziji članka 2. stavka 7. točke (c) osnovne uredbe istekao prije nego što je Uredba br. 1168/2012 stupila na snagu nije dopušten jer se njime samo ponovno otvara pitanje istaknuto pred Općim sudom. Taj je argument u svakom slučaju neosnovan jer članak 2. Uredbe br. 1168/2012 predviđa da se ta uredba primjenjuje na sve tekuće ispitne postupke, neovisno o tome je li taj tromjesečni rok istekao prije stupanja te uredbe na snagu. Kao drugo, žaliteljev argument da je njegova situacija istekom tromjesečnog roka postala konačna nije dopušten

jer se njime samo ponavlja tužbeni razlog istaknut pred Općim sudom. Taj je argument u svakom slučaju neosnovan jer se po isteku tog tromjesečnog roka nikakva prava nisu konkretizirala. Kao treće, žaliteljev argument o nevaljanosti članka 2. Uredbe br. 1168/2012 nije dopušten jer se radi o novom razlogu, s obzirom na to da on pred Općim sudom nije istaknuo prigovor nezakonitosti članka 2. te uredbe u skladu s člankom 277. UFEU-a. Taj je argument u svakom slučaju neosnovan. Uredba br. 1168/2012 odmah se počela primjenjivati, jer istek tromjesečnog roka nije stvorio konačnu situaciju.

38. Komisija ističe da drugi dio trećeg žalbenog razloga nije osnovan. Kao prvo, činjenica da Komisija nije donijela odluku o MET-u nije utjecala na zakonitost sporne uredbe, jer se Uredba br. 1168/2012 primjenjivala na žaliteljevu situaciju te Komisija stoga nije bila obvezna donijeti odluku o MET-u. Kao drugo, žalitelj je mogao osporavati Komisijino nedonošenje odluke o MET-u, čemu svjedoči činjenica da je pokrenuo predmetni postupak.

39. Grupa Canadian Solar odgovara da prigovor nevaljanosti članka 2. Uredbe br. 1168/2012 jest dopušten. Naime, taj je prigovor ranije istaknut pred Općim sudom te ga je potonji razmatrao u točkama 154. do 170. pobijane presude. U skladu s ustaljenom sudskom praksom, nije važno to što taj prigovor nije formalno istaknut kao prigovor nezakonitosti.

### *2. Ocjena*

40. Grupa Canadian Solar u prvom dijelu svojeg trećeg žalbenog razloga navodi da je Opći sud počinio pogrešku koja se tiče prava utvrdivši da se Uredba br. 1168/2012 primjenjivala. Grupa Canadian Solar u drugom dijelu trećeg žalbenog razloga tvrdi da je Opći sud počinio pogrešku koja se tiče prava utvrdivši da činjenica da institucije nisu donijele odluku o MET-u nije utjecala na zakonitost sporne uredbe.

#### *a) Dopuštenost*

41. Vijeće navodi da je prvi dio trećeg žalbenog razloga djelomično nedopušten. Komisija tvrdi da je taj prvi dio potpuno nedopušten [14].

42. Kao prvo, i Vijeće i Komisija osporavaju dopuštenost žaliteljeva argumenta da se Uredba br. 1168/2012 ne primjenjuje zbog toga što je tromjesečni rok iz izvorne verzije članka 2. stavka 7. točke (c) osnovne uredbe istekao prije stupanja Uredbe br. 1168/2012 na snagu. To je zato što se tim argumentom, kako Vijeće i Komisija navode, samo ponavlja argument istaknut pred Općim sudom.

43. Prema mojemu mišljenju, taj prigovor nedopuštenosti treba odbiti. Grupa Canadian Solar tim argumentom dovodi u pitanje primjenu, od strane Općeg suda, prijelaznog pravila iz članka 2. Uredbe br. 1168/2012. Grupa Canadian Solar je u tu svrhu navela da je pogreška koja tiče prava počinjena osobito u točki 152. pobijane presude. Opći je sud u točki 152. te presude utvrdio da se Uredba br. 1168/2012 primjenjivala jer „ne predviđa nikakvu iznimku u pogledu tekućih ispitnih postupaka kod kojih je rok za donošenje odluke o dodjeli MET-a u skladu s člankom 2. stavkom 7. točkom (c) drugim podstavkom osnovne uredbe […] već istekao”. Dakle, grupa Canadian Solar ne traži puko preispitivanje tužbe podnesene Općem sudu [15].

44. Kao drugo, Komisija tvrdi da žaliteljev argument prema kojem je njegova situacija postala konačna po isteku gore navedenog tromjesečnog roka nije dopušten jer se njime samo ponavlja argument istaknut pred Općim sudom.

14 Dopuštenost drugog dijela trećeg žalbenog razloga se ne osporava.

15 Presude od 19. siječnja 2017., Komisija/Total i Elf Aquitaine, C-351/15 P, EU:C:2017:27, t. 30. do 34., i od 9. studenoga 2017., SolarWorld/Vijeće, C-204/16 P, EU:C:2017:838, t. 23. i 24.

45. Smatram da i taj prigovor nedopuštenosti treba odbiti. Grupa Canadian Solar tim argumentom osporava pozivanje od strane Općeg suda, u točki 157. pobijane presude, na sudsku praksu o trenutnoj primjeni novih pravila. U skladu s tom sudskom praksom, materijalna se pravila, za razliku od postupovnih, ne primjenjuju na situacije koje su postojale prije stupanja tih pravila na snagu. Grupa Canadian Solar tvrdi da je Komisijina obveza donošenja odluke o MET-u materijalno pravilo. Žalitelj stoga kritizira utvrđenje Općeg suda, u točkama 159. do 162. pobijane presude, da istek gore navedenog tromjesečnog roka nije u odnosu na njega stvorio konačnu situaciju. Posljedično, grupa Canadian Solar ne traži puko preispitivanje tužbe podnesene Općem sudu.

46. Kao treće, Vijeće i Komisija osporavaju dopuštenost žaliteljeva argumenta da je članak 2. Uredbe br. 1168/2012 nevaljan u mjeri u kojoj se odnosi na grupu Canadian Solar. Žalitelj nije pred Općim sudom istaknuo prigovor nezakonitosti članka 2. Uredbe br. 1168/2012. Taj se argument stoga osporava jer je nov i, kao takav, nedopušten.

47. Prema mojemu mišljenju, taj prigovor nedopuštenosti treba odbiti.

48. Točno je da se grupa Canadian Solar nije pred Općim sudom izričito pozvala na članak 277. UFEU-a [16].

49. Međutim, grupa Canadian Solar u svojoj je tužbi pred Općim sudom tvrdila da bi „tumačenje [Uredbe br. 1168/2012] prema kojem se ona primjenjuje na tekuće ispitne postupke u kojima stranke u pitanju imaju zajamčeno pravo da se njihov zahtjev za MET ispita u roku od tri mjeseca, povrijedilo legitimna očekivanja zainteresiranih stranaka u ispitnom postupku". Dakle, prigovor nezakonitosti je u tužbi podnesenoj Općem sudu bio prešutno, ali jasno istaknut. Prigovor nedopuštenosti utemeljen na tome da je prigovor nezakonitosti navodno nov stoga se mora odbiti [17].

50. Osim toga, ističem da je Opći sud u točkama 154. i 167. pobijane presude utvrdio da, „čak i ako bi [peti tužbeni razlog, kojim se navodi povreda članka 2. stavka 7. točke (c) osnovne uredbe,] tumačili na način da tužitelji tvrde da je Uredba br. 1168/2012 nezakonita", moralo bi ga se odbiti, jer se načelo pravne sigurnosti odnosi samo na situacije nastale prije stupanja novog pravila na snagu, a žaliteljeva situacija nije takva. Iz ustaljene sudske prakse proizlazi da žalitelj može istaknuti razloge koji proizlaze iz pobijane presude i kojima je cilj osporavanje osnovanosti te presude u pogledu primjene prava, neovisno o tome je li on te razloge istaknuo pred Općim sudom [18].

51. Stoga smatram da je prvi dio trećeg žalbenog razloga dopušten.

16 Grupa Canadian Solar na članak 277. UFEU-a ne upućuje ni u žalbi koju je podnijela Sudu.

17 Presude od 16. veljače 2017., Antrax It/EUIPO – Vasco Group (Termosifoni za radijatore), T-828/14 i T-829/14, EU:T:2017:87, t. 30.; od 5. listopada 2017., Mabrouk/Vijeće, T-175/15, EU:T:2017:694, t. 126.; i od 14. prosinca 2017., Campo i dr./ESVD, T-577/16, neobjavljena, EU:T:2017:909, t. 26.

18 Presude od 29. studenoga 2007., Stadtwerke Schwäbisch Hall i dr./Komisija, C-176/06 P, neobjavljena, EU:C:2007:730, t. 17.; od 16. lipnja 2016., Evonik Degussa i AlzChem/Komisija, C-155/14 P, EU:C:2016:446, t. 55.; i od 28. veljače 2018., Komisija/Xinyi PV Products (Anhui) Holdings, C-301/16 P, EU:C:2018:132, t. 90.

## *b) Meritum*

### *1) Uvod*

52. Za početak bih istaknuo da se proizvođaču iz zemlje bez tržišnog gospodarstva može dodijeliti tretman tržišnog gospodarstva (tzv. MET) na temelju članka 2. stavka 7. točke (b) osnovne uredbe. Uobičajena vrijednost u tom se slučaju izračunava u skladu s pravilima koja vrijede za zemlje koje imaju tržišno gospodarstvo. Ona se ne izračunava na temelju cijena u usporedivoj trećoj zemlji s tržišnim gospodarstvom, kako se izračunava za proizvođače koje se u skladu s člankom 2. stavkom 7. točkom (a) te uredbe podvrgava istom postupku, ali kojima MET nije dodijeljen [19].

53. Kako je navedeno u točki 2. ovog mišljenja, članak 2. stavak 7. točka (c) osnovne uredbe je Uredbom br. 1168/2012 izmijenjen na način da se odluka o MET-u donosi „obično u roku od 7 mjeseci od pokretanja ispitnog postupka, ali ni u kom slučaju ne duže od 8 mjeseci". U skladu s izvornom verzijom članka 2. stavka 7. točke (c) osnovne uredbe, odluka o MET-u morala se donijeti u roku od tri mjeseca od pokretanja ispitnog postupka.

54. Nadalje, Uredbom br. 1168/2012 ograničena je obveza institucija da odlučuju o zahtjevima za MET. Kada Komisija, u skladu s člankom 17. osnovne uredbe, odluči ispitni postupak koji provodi ograničiti na reprezentativne uzorke trgovaca [20], institucije odluku moraju donijeti samo ako je zahtjev za MET podnio proizvođač iz uzorka ili proizvođač u odnosu na kojeg će se, u skladu s člankom 17. stavkom 3. te uredbe, izračunati pojedinačna antidampinška marža. Izvorna verzija članka 2. stavka 7. osnovne uredbe nije predviđala nikakvo ograničenje obveze institucija da odlučuju o zahtjevima za MET.

55. Također bih istaknuo da se pokazalo da je tromjesečni rok iz izvorne verzije članka 2. stavka 7. točke (c) osnovne uredbe „nepraktičan, posebno u postupcima u kojima se primjenjuje odabir uzoraka" [21] te da ga se Komisija u praksi nije uvijek pridržavala [22]. Takva je situacija nagnala Komisiju da 2011. predloži produljenje roka na šest mjeseci [23]. Međutim, tromjesečni je rok produljen tek nakon presude Suda u predmetu Brosmann [24]. Sud je u toj presudi utvrdio da su institucije u slučaju primjene uzorkovanja obvezne sve zahtjeve za MET trgovaca koji nisu uključeni u uzorak ispitati u roku od tri mjeseca od pokretanja ispitnog postupka [25]. Budući da je tom presudom Komisiji nametnut „nerazmjeran administrativni teret" [26], smatralo se prikladnim rok za donošenje odluke o MET-u produljiti na osam mjeseci, čime su poništene posljedice presude Brosmann (Uredba br. 1168/2012 smatra se zato „izmjenom anti-Brosmann") [27].

19 Proizvođaču iz zemlje bez tržišnog gospodarstva može se, u skladu s člankom 9. stavkom 5. drugim podstavkom osnovne uredbe, dodijeliti i pojedinačni tretman te se na uvoz od tog proizvođača može primijeniti pojedinačna antidampinška pristojba.

20 U skladu s člankom 9. stavkom 6. prvom rečenicom osnovne uredbe, na proizvođače koji su poznati u skladu s člankom 17. te uredbe, ali nisu uključeni u uzorak, ne smije se primijeniti antidampinška pristojba koja prelazi ponderiranu prosječnu dampinšku maržu utvrđenu za proizvođače u uzorku. Međutim, proizvođači koji nisu uključeni u uzorak mogu, na temelju članka 17. stavka 3. te uredbe, zahtijevati izračunavanje pojedinačnih antidampinških marži, u kojem slučaju se na uvoz od tih proizvođača, u skladu s člankom 9. stavkom 6. zadnjom rečenicom te uredbe, primjenjuju pojedinačne antidampinške pristojbe.

21 Vidjeti uvodnu izjavu 6. Uredbe br. 1168/2012.

22 Vidjeti Graafsma, F., i Vermulst, E., „The EU's ‚Anti-Brosmann Amendment': Back to the Future – Part II", *Global Trade and Customs Journal*, svezak 8. (2013.), izdanje 6., str. 150.

23 Vidjeti točku 1. naslova 24. Priloga Prijedlogu Komisije od 7. ožujka 2011. za Uredbu Europskog parlamenta i Vijeća o izmjeni određenih uredbi koje se odnose na zajedničku trgovinsku politiku s obzirom na postupke za donošenje određenih mjera (COM(2011) 82 *final*).

24 Presuda od 2. veljače 2012., Brosmann Footwear (HK) i dr./Vijeće, C-249/10 P, EU:C:2012:53

25 Presuda od 2. veljače 2012., Brosmann Footwear (HK) i dr./Vijeće, C-249/10 P, EU:C:2012:53, t. 36. i 39.

26 Vidjeti uvodnu izjavu 2. Uredbe br. 1168/2012.

27 Vidjeti bilješku 22 ovog mišljenja.

56. U predmetnom slučaju, 6. rujna 2012. grupa Canadian Solar podnijela je zahtjev za MET. Dana 3. siječnja 2013., to jest nakon što je (i.) tromjesečni rok naveden u točki 53. ovog mišljenja istekao 6. prosinca 2012., te nakon što je (ii.) Uredba br. 1168/2012 stupila na snagu 15. prosinca 2012., obaviještena je da se taj zahtjev neće ispitati. Grupa Canadian Solar nije uključena u uzorak. Nije joj odobrena ni primjena članka 17. stavka 3. osnovne uredbe.

*2) Prvi dio trećeg žalbenog razloga*

57. Grupa Canadian Solar u prvom dijelu svojeg trećeg žalbenog razloga navodi da je Opći sud počinio pogrešku koja se tiče prava utvrdivši da se Uredba br. 1168/2012 primjenjuje.

58. Smatram da se Uredba 1168/2012 primjenjuje na ispitni postupak koji je doveo do usvajanja sporne uredbe.

59. Kao prvo, članak 2. Uredbe br. 1168/2012 predviđa da se ta uredba primjenjuje na „sve […] *tekuće* ispitne postupke od 15. prosinca 2012.” [28].

60. Antidampinški ispitni postupak počinje objavom obavijesti o njegovu pokretanju u skladu s člankom 5. stavkom 10. osnovne uredbe. Ispitni postupak pokrenut u skladu s člankom 5. te uredbe završava uvođenjem konačnih mjera na temelju članka 9. stavka 4. te uredbe [29] ili pak, u skladu s člankom 9. stavkom 2. te uredbe, odlukom o prekidanju postupka bez uvođenja mjera [30]. Posljedično, ispitni postupak treba smatrati „tekućim” u smislu članka 2. Uredbe br. 1168/2012 dok se ne donesu konačne mjere ili pak odluka na temelju članka 9. stavka 2. osnovne uredbe.

61. Ispitni postupak je u predmetnom slučaju počeo 6. rujna 2012. objavom obavijesti o njegovu pokretanju, a završio je usvajanjem sporne uredbe 2. prosinca 2013. On je stoga još bio „tekući” kada je Uredba br. 1168/2012 stupila na snagu 15. prosinca 2012.

62. Pitanje posluje li određeni proizvođač u zemlji bez tržišnog gospodarstva u uvjetima tržišnog gospodarstva te treba li mu stoga dodijeliti MET tek je jedan korak u ispitnom postupku, a svrha mu je provjeriti jesu li ispunjeni uvjeti za uvođenje antidampinških pristojbi, to jest postoji li damping i njime uzrokovana šteta te zahtijevaju li interesi Unije intervenciju. Nakon što se odluka o MET-u donese ili rok za njezino donošenje istekne, ispitni postupak još traje u pogledu svih trgovaca koji podliježu ispitnom postupku, uključujući proizvođača koji je podnio zahtjev za MET (jer je još potrebno ocijeniti uobičajenu vrijednost i ostale uvjete za uvođenje antidampinških pristojbi). Stoga nije relevantno da je tromjesečni rok, unutar kojeg se odluka o MET-u morala donijeti u skladu s izvornom verzijom članka 2. stavka 7. točke (c) osnovne uredbe, istekao 6. prosinca 2012., to jest prije nego što je Uredba br. 1168/2012 stupila na snagu 15. prosinca 2012. Važno je to da je Uredba br. 1168/2012 stupila na snagu prije usvajanja sporne uredbe.

63. Kao drugo, članak 2. Uredbe br. 1168/2012 predviđa da se ta uredba primjenjuje na „*sve* […] tekuće ispitne postupke” [31]. U njemu se ne pravi razlika između ispitnih postupaka kod kojih je tromjesečni rok za donošenje odluke o MET-u predviđen izvornom verzijom članka 2. stavka 7. točke (c) osnovne uredbe već istekao te ispitnih postupaka kod kojih nije.

28 Moje isticanje

29 Vidjeti uvodnu izjavu 18. osnovne uredbe, u skladu s kojom, „[…] ako se mjere moraju uvesti, potrebno je predvidjeti *prekid* ispitnih postupaka […]” [neslužbeni prijevod], i članak 8. stavak 5. te uredbe, u skladu s kojim, „[a]ko je ponuđeno preuzimanje obveza, nakon provedenih savjetovanja, prihvaćeno i ako se u okviru Savjetodavnog odbora ne podnese prigovor, ispitni postupak se *prekida*” (moje isticanje).

30 U skladu s člankom 9. stavkom 2. osnovne uredbe, „[a]ko su zaštitne mjere nepotrebne, nakon provedenih savjetovanja, i ako nije podnesen prigovor u okviru Savjetodavnog odbora, ispitni postupak ili postupak se *prekida*” (moje isticanje).

31 Moje isticanje

64. Kao treće, nije moguće prihvatiti žaliteljev argument da je Uredba br. 1168/2012 materijalni propis te da se, kao takva, ne primjenjuje na situacije, poput one grupe Canadian Solar, koje su postojale prije njezina stupanja na snagu.

65. Iz ustaljene sudske prakse proizlazi da, kao opće pravilo, načelo pravne sigurnosti zabranjuje stupanje mjere Europske unije na snagu prije njezine objave. Međutim, u iznimnim je situacijama to moguće – ako to zahtijeva cilj koji treba postići i ako se propisno poštuju legitimna očekivanja zainteresiranih osoba [32]. Stoga, iako se ne primjenjuje na pravne situacije koje su nastale i u cijelosti okončane u skladu sa starim propisom, novo pravno pravilo ipak se primjenjuje na buduće učinke tih situacija kao i na nove pravne situacije [33]. Drukčije vrijedi, poštujući načelo zabrane retroaktivnosti pravnih akata, samo u slučaju kada se uz novo pravilo donesu posebne odredbe kojima se izričito određuju uvjeti njegove vremenske primjene [34].

66. Iz ustaljene sudske prakse proizlazi i da se općenito smatra da se postupovna pravila primjenjuju na sve postupke koji su tekući na dan stupanja tih pravila na snagu [35], dok se materijalna pravila, kako bi se zajamčilo poštovanje načela pravne sigurnosti i zaštite legitimnih očekivanja, obično tumače na način da se na situacije koje su postojale prije njihova stupanja na snagu primjenjuju samo ako iz njihova sadržaja, ciljeva ili strukture jasno proizlazi da im takav učinak mora biti dodijeljen [36].

67. Kao prvo, čini mi se da je članak 1. stavak 1. točka (a) Uredbe br. 1168/2012, kojim je rok za donošenje odluke o MET-u produljen s tri na osam mjeseci, postupovno pravilo. Naime, ta odredba ne utječe na pravo proizvođača da zatraže MET niti na uvjete za njegovo stjecanje. Stoga smatram da se članak 1. stavak 1. točka (a) Uredbe br. 1168/2012 primjenjuje na pravne situacije koje nisu postale konačne kada je ta uredba stupila na snagu 15. prosinca 2012.

68. Zato treba utvrditi je li, u predmetnom slučaju, situacija grupe Canadian Solar postojala prije stupanja Uredbe br. 1168/2012 na snagu (ili se pak radi o situaciji koja je 15. prosinca 2012. još bila privremena).

69. Primjer situacije koja je „postojala” u trenutku stupanja novog pravila na snagu moguće je pronaći u presudi Varec [37]. Sud je u toj presudi utvrdio da se ponuditeljevo pravo na zaštitu povjerljivih informacija sadržanih u ponudi „konkretiziralo” kada je ta ponuda dostavljena u postupku javne nabave. Direktiva 2004/18/EZ [38], koja je na snagu stupila nakon dostave te ponude, stoga se nije primjenjivala [39].

32 Presuda od 22. prosinca 2010., Bayerischer Brauerbund, C-120/08, EU:C:2010:798, t. 40.

33 Presude od 10. srpnja 1986., Licata/ESC, 270/84, EU:C:1986:304, t. 31., i od 6. srpnja 2010., Monsanto Technology, C-428/08, EU:C:2010:402, t. 66.

34 Presude od 29. siječnja 2002., Pokrzeptowicz-Meyer, C-162/00, EU:C:2002:57, t. 49. i 50.; od 7. studenoga 2013., Gemeinde Altrip i dr., C-72/12, EU:C:2013:712, t. 22.; i od 26. ožujka 2015., Komisija/Moravia Gas Storage, C-596/13 P, EU:C:2015:203, t. 32.

35 Presude od 14. veljače 2008., Varec, C-450/06, EU:C:2008:91, t. 27.; od 8. srpnja 2010., Komisija/Italija, C-334/08, EU:C:2010:414, t. 60.; od 29. ožujka 2011., ThyssenKrupp Nirosta/Komisija, C-352/09 P, EU:C:2011:191, t. 88.; od 11. prosinca 2012., Komisija/Španjolska, C-610/10, EU:C:2012:781, t. 45.; i od 21. rujna 2017., Feralpi/Komisija, C-85/15 P, EU:C:2017:709, t. 27.

36 Presude od 29. siječnja 2002., Pokrzeptowicz-Meyer, C-162/00, EU:C:2002:57, t. 49.; od 11. prosinca 2008., Komisija/Freistaat Sachsen, C-334/07 P, EU:C:2008:709, t. 44.; od 16. prosinca 2010., Stichting Natuur en Milieu i dr., C-266/09, EU:C:2010:779, t. 32.; od 14. veljače 2012., Toshiba Corporation i dr., C-17/10, EU:C:2012:72, t. 51.; od 26. ožujka 2015., Komisija/Moravia Gas Storage, C-596/13 P, EU:C:2015:203, t. 33.; i od 6. listopada 2015., Komisija/Andersen, C-303/13 P, EU:C:2015:647, t. 50.

37 Presuda od 14. veljače 2008., C-450/06, EU:C:2008:91

38 Direktiva Europskog parlamenta i Vijeća od 31. ožujka 2004. o usklađivanju postupaka za sklapanje ugovora o javnim radovima, ugovora o javnoj nabavi robe te ugovora o javnim uslugama (SL 2004., L 134, str. 114.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 6., svezak 1., str. 156.)

39 Presuda od 14. veljače 2008., Varec, C-450/06, EU:C:2008:91, t. 29. Također vidjeti mišljenje nezavisne odvjetnice E. Sharpston u predmetu Varec, C-450/06, EU:C:2007:643, t. 31.

70. Primjer situacije koja je još bila privremena u trenutku stupanja novog pravila na snagu nalazi se u presudi Suda u predmetu Pokrzeptowicz-Meyer [40]. Ugovor o radu na određeno vrijeme koji je sklopljen prije datuma stupanja na snagu novog pravila, a na temelju kojeg je zaposlenje imalo prestati nakon tog datuma, nije se moglo smatrati postojećom situacijom. Naime, „ugovor o radu sklopljen na određeno vrijeme ne iscrpljuje svoje pravne učinke na datum kada je potpisan, već, naprotiv, nastavlja redovito proizvoditi učinke tijekom čitavog svojeg trajanja" [41]. Novo pravilo se stoga primjenjivalo.

71. Dodatan primjer situacije koja je još bila privremena u trenutku stupanja novog pravila na snagu moguće je pronaći u presudi Moravia Gas Storage [42]. U skladu s Direktivom 2003/55/EZ [43] i Direktivom 2009/73/EZ [44], kojom je Direktiva 2003/55 stavljena izvan snage, nova krupna plinska infrastruktura može se, na zahtjev, izuzeti od obveze omogućavanja ugovorenog pristupa za treće osobe. Nadležno nacionalno tijelo odobrava izuzeće te ga priopćuje Komisiji, koja od države članice u pitanju može zatražiti izmjenu ili povlačenje odluke o izuzeću. Za takvu se odluku utvrdilo da ne stvara postojeću situaciju, zbog toga što Komisija može zatražiti njezinu izmjenu ili povlačenje. Direktiva 2009/73, koja je stupila na snagu nakon donošenja i priopćenja odnosne odluke o izuzeću, ali prije nego što je Komisija odnosnoj državi članici naložila povlačenje te odluke, bila je stoga primjenjiva [45].

72. Smatram da je situacija grupe Canadian Solar još bila privremena kada je Uredba br. 1168/2012 stupila na snagu.

73. To je zato što se nikakvo pravo nije „konkretiziralo" [46] po isteku tromjesečnog roka za donošenje odluke o MET-u predviđenog u izvornoj verziji članka 2. stavka 7. točke (c) osnovne uredbe.

74. Naime, u skladu sa sudskom praksom, nepoštovanje tog tromjesečnog roka može dovesti do poništenja uredbe usvojene po završetku postupka samo ako bi, u nedostatku te nepravilnosti, taj postupak mogao imati drukčiji ishod. Tu uredbu nije moguće poništiti zbog pukog razloga da Vijeće i Komisija nisu donijeli odluku u tom roku [47]. Iz toga proizlazi da institucije odluku o MET-u valjano mogu donijeti i nakon isteka tromjesečnog roka predviđenog u izvornoj verziji članka 2. stavka 7. točke (c) osnovne uredbe (ako to kašnjenje nije utjecalo na ishod postupka). Iz toga ujedno proizlazi da grupa Canadian Solar po isteku tog tromjesečnog roka, zbog Komisijina nedjelovanja, nije automatski stekla MET.

75. Nadalje, da je Komisija odluku o MET-u donijela unutar tog tromjesečnog roka, tu bi se odluku moglo izmijeniti u kasnijoj fazi postupka, nakon isteka navedenog roka [48]. Iz toga proizlazi da po isteku tromjesečnog roka ne nastaje nikakva konačna situacija. Slično tomu, razlog zbog kojeg u predmetu Moravia Gas Storage nije postojala nikakva konačna situacija u trenutku donošenja nacionalne odluke o izuzeću bio je taj što je Komisija tu odluku još mogla dovesti u pitanje u kasnijoj fazi postupka [49].

40 Presuda od 29. siječnja 2002., C-162/00, EU:C:2002:57

41 Presuda od 29. siječnja 2002., Pokrzeptowicz-Meyer, C-162/00, EU:C:2002:57, t. 52.

42 Presuda od 26. ožujka 2015., Komisija/Moravia Gas Storage, C-596/13 P, EU:C:2015:203

43 Direktiva Europskog parlamenta i Vijeća od 26. lipnja 2003. o zajedničkim pravilima za unutarnje tržište prirodnog plina i stavljanju izvan snage Direktive 98/30/EZ (SL 2003., L 176, str. 57.)

44 Direktiva 2009/73/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 13. srpnja 2009. o zajedničkim pravilima za unutarnje tržište prirodnog plina i stavljanju izvan snage Direktive 2003/55/EZ (SL 2009., L 211, str. 94.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 12., svezak 5., str. 39.)

45 Presuda od 26. ožujka 2015., Komisija/Moravia Gas Storage, C-596/13 P, EU:C:2015:203, t. 43. do 45. Također vidjeti mišljenje nezavisne odvjetnice J. Kokott u predmetu Komisija/Moravia Gas Storage, C-596/13 P, EU:C:2014:2438, t. 70.

46 Vidjeti točku 69. ovog mišljenja i presudu od 16. prosinca 2010., Stichting Natuur en Milieu i dr., C-266/09, EU:C:2010:779, t. 34.

47 Presuda od 4. veljače 2016., C & J Clark International, C-659/13 i C-34/14, EU:C:2016:74, t. 140. i 141.

48 Presude od 1. listopada 2009., Foshan Shunde Yongjian Housewares & Hardware/Vijeće, C-141/08 P, EU:C:2009:598, t. 110. do 112.; od 8. studenoga 2011., Zhejiang Harmonic Hardware Products/Vijeće, T-274/07, neobjavljena, EU:T:2011:639, t. 39.; i od 11. rujna 2014., Gold East Paper i Gold Huasheng Paper/Vijeće, T-443/11, EU:T:2014:774, t. 74.

49 Vidjeti točku 71. ovog mišljenja.

76. Opći sud stoga nije počinio pogrešku koja se tiče prava utvrdivši, u točkama 159. do 166. pobijane presude, da je grupa Canadian Solar bila u privremenoj situaciji kada je Uredba br. 1168/2012 stupila na snagu.

77. Posljedično, u skladu sa sudskom praksom navedenom u točki 66. ovog mišljenja, produljenje roka unutar kojeg se mora donijeti odluka o MET-u, predviđeno člankom 1. stavkom 1. točkom (a) Uredbe br. 1168/2012, primjenjivalo se na ispitni postupak koji je doveo do usvajanja sporne uredbe.

78. Kao drugo, članak 1. stavak 1. točka (b) Uredbe br. 1168/2012 predviđa da, u slučaju primjene uzorkovanja, institucije moraju odluku o MET-u donijeti samo ako su zahtjev za MET podnijeli proizvođači uključeni u uzorak ili proizvođači kojima je u skladu s člankom 17. stavkom 3. osnovne uredbe odobreno izračunavanje pojedinačne dampinške marže. Institucije ne moraju razmatrati zahtjeve za MET koje su podnijeli proizvođači, poput žalitelja, koji nisu uključeni u uzorak, osim ako im je u skladu s člankom 17. stavkom 3. osnovne uredbe odobreno izračunavanje pojedinačne dampinške marže [50].

79. Prema mojemu mišljenju, članak 1. stavak 1. točka (b) Uredbe br. 1168/2012 materijalno je pravilo jer proizvođače koji nisu uključeni u uzorak lišava prava da se njihovi zahtjevi za MET razmotre, osim ako im je u skladu s člankom 17. stavkom 3. osnovne uredbe odobreno izračunavanje pojedinačne dampinške marže. Kao materijalno pravilo, ta se odredba, u skladu sa sudskom praksom navedenom u točki 66. ovog mišljenja, ne bi trebala primjenjivati na situacije, poput one grupe Canadian Solar, koje su još bile privremene kada je stupila na snagu [51]. Međutim, iz te iste sudske prakse proizlazi da se ona ipak primjenjivala, jer iz članka 2. Uredbe br. 1168/2012 proizlazi da se „[ta uredba]", to jest sve njezine odredbe, primjenjuje na „sve tekuće ispitne postupke od 15. prosinca 2012.".

80. Posljedično, članak 1. stavak 1. točka (b) Uredbe br. 1168/2012 primjenjivao se na ispitni postupak koji je doveo do usvajanja sporne uredbe.

81. Opći je sud u točki 166. pobijane presude pravilno utvrdio da se Uredba br. 1168/2012 primjenjivala, jer je grupa Canadian Solar 15. prosinca 2012. bila u privremenoj situaciji.

82. Kao četvrto, prigovor nezakonitosti članka 2. Uredbe br. 1168/2012 koji je žalitelj istaknuo nije moguće prihvatiti. Prema mišljenju grupe Canadian Solar, ta odredba povređuje načela pravne sigurnosti i zabrane retroaktivnosti. Međutim, u skladu sa sudskom praksom, načelo pravne sigurnosti ne onemogućuje da mjera Europske unije u iznimnim situacijama stupi na snagu prije njezine objave, pod uvjetom da se poštuju legitimna očekivanja zainteresiranih osoba [52]. Načelo zaštite legitimnih očekivanja općenito ne sprječava primjenu novih pravila na buduće učinke situacija koje su nastale u skladu s ranijim pravilima [53], a grupa Canadian Solar u predmetnom slučaju nije objasnila zašto je

50 Prema mojemu mišljenju, grupa Canadian Solar ne osporava samo trenutnu primjenu produljenja roka za donošenje odluke o MET-u, predviđenog člankom 1. stavkom 1. točkom (a) Uredbe br. 1168/2012, nego i trenutnu primjenu članka 1. stavka 1. točke (b) te uredbe, koji institucije oslobađa obveze donošenja odluke o zahtjevima za MET koje podnesu proizvođači koji nisu uključeni u uzorak. Naime, grupa Canadian Solar u svojoj žalbi navodi da je „Komisijina obveza donošenja odluke o MET-u materijalno pravilo, a ne postupovno" i da se ta obveza, kao materijalno pravilo, ne može primjenjivati na situacije nastale prije njezina stupanja na snagu. Grupa Canadian Solar u tom pogledu izričito upućuje na članak 2. stavak 7. točku (d) osnovne uredbe (vidjeti točku 6. ovog mišljenja). Također bih istaknuo da je grupa Canadian Solar, u tužbi koju je podnijela Općem sudu, navela da su institucije povrijedile članak 2. stavak 7. točku (c) osnovne uredbe „jer nisu *(i.) razmotrile zahtjev za MET [grupe Canadian Solar]* i (ii.) donijele odluku o MET-u unutar tri mjeseca od pokretanja ispitnog postupka" (moje isticanje).

51 Vidjeti točku 72. ovog mišljenja.

52 Vidjeti presudu od 22. prosinca 2010., Bayerischer Brauerbund, C-120/08, EU:C:2010:798, t. 40., i sudsku praksu navedenu u točkama 65. i 66. ovog mišljenja. Kako je istaknula nezavisna odvjetnica J. Kokott, pritom nije toliko važno pitanje retroaktivnosti novih pravila koliko pitanje njihove trenutne primjene (mišljenje nezavisne odvjetnice J. Kokott u predmetu Komisija/Moravia Gas Storage, C-596/13 P, EU:C:2014:2438, t. 36. i 43.).

53 Presuda od 29. siječnja 2002., Pokrzeptowicz-Meyer, C-162/00, EU:C:2002:57, t. 55.

Općisud pogriješio utvrdivši, u točki 168. pobijane presude, da je žalitelj u vrijeme pokretanja ispitnog postupka mogao i trebao predvidjeti usvajanje Uredbe br. 1168/2012. Općisud stoga nije počinio pogrešku koja se tiče prava utvrdivši u točki 154. pobijane presude da je Uredba br. 1168/2012 bila zakonita.

83. Prema mojemu mišljenju, žaliteljev prigovor nezakonitosti i prvi dio trećeg žalbenog razloga treba odbiti.

*3) Drugi dio trećeg žalbenog razloga*

84. Grupa Canadian Solar u drugom dijelu svojeg trećeg žalbenog razloga navodi da je Općisud počinio pogrešku koja se tiče prava utvrdivši da činjenica da institucije nisu donijele odluku o MET-u nije utjecala na zakonitost sporne uredbe.

85. Smatram da drugi dio trećeg žalbenog razloga treba odbiti.

86. Kao prvo, iz točke 77. ovog mišljenja proizlazi da institucije nisu bile obvezne odluku donijeti u tromjesečnom roku predviđenom u izvornoj verziji članka 2. stavka 7. točke (c) osnovne uredbe, jer se primjenjivao osmomjesečni rok iz Uredbe br. 1168/2012. Posljedično, činjenica da institucije nisu donijele odluku u prvonavedenom roku nije utjecala na zakonitost sporne uredbe. Općisud nije počinio pogrešku koja se tiče prava utvrdivši u točki 163. pobijane presude da činjenica da institucije nisu poštovale taj rok nije utjecala na zakonitost sporne uredbe.

87. Osim toga, prema mojemu mišljenju, institucije nisu bile obvezne donijeti odluku o zahtjevu za MET grupe Canadian Solar. To je zato što se, kako je navedeno u točki 80. ovog mišljenja, primjenjivao članak 1. stavak 1. točka (b) Uredbe br. 1168/2012, kojim je članak 2. stavak 7. osnovne uredbe izmijenjen na način da se odluka mora donijeti samo o zahtjevima za MET koje podnesu proizvođači uključeni u uzorak ili proizvođači kojima je odobreno izračunavanje pojedinačne dampinške marže. Budući da grupa Canadian Solar nije bila uključena u uzorak te da joj nije odobreno izračunavanje pojedinačne dampinške marže, institucije nisu bile obvezne donijeti odluku o njezinu zahtjevu za MET. Općisud je stoga u točki 170. pobijane presude pravilno utvrdio da grupa Canadian Solar nije imala pravo na to da se njezin zahtjev za MET razmotri. Posljedično, činjenica da institucije nisu donijele tu odluku nije mogla utjecati na zakonitost sporne uredbe.

88. Kao drugo, žaliteljev argument da ne može osporiti Komisijino nedonošenje odluke o MET-u nije moguće prihvatiti. Grupa Canadian Solar je nedonošenje te odluke osporila u okviru tužbe za poništenje sporne uredbe te ga je Općisud propisno analizirao u točkama 149. do 170. pobijane presude. Ono se osporava pred Sudom te se razmatra u ovom mišljenju.

89. Općisud stoga nije počinio pogrešku koja se tiče prava utvrdivši da činjenica da institucije nisu donijele odluku o zahtjevu za MET grupe Canadian Solar ne utječe na zakonitost sporne uredbe.

90. Zaključujem da treći žalbeni razlog treba odbiti.

## B. Četvrti žalbeni razlog

### *1. Argumenti stranaka*

91. Četvrti žalbeni razlog ima dva dijela.

92. Grupa Canadian Solar u prvom dijelu svojeg četvrtog žalbenog razloga navodi da je Opći sud počinio pogrešku koja se tiče prava dozvolivši institucijama, u točkama 205. do 217. pobijane presude, da antidampinšku pristojbu odrede u visini kojom se uklanja ne samo šteta pripisana dampinškom uvozu, nego i šteta pripisana ostalim poznatim čimbenicima. Grupa Canadian Solar u tom pogledu tvrdi, kao prvo, da institucije prilikom određivanja iznosa antidampinške pristojbe moraju zanemariti učinke tih ostalih čimbenika *čak i ako oni ne prekidaju uzročnu vezu između štete nastale proizvodnji Unije i dampinškog uvoza*. Proizvodnja Unije bi u suprotnom uživala zaštitu veću od nužne. Opći je sud stoga pogriješio utvrdivši da institucije moraju učinke tih ostalih čimbenika zanemariti samo ako prekidaju uzročnu vezu. Kao drugo, Opći je sud pogriješio utvrdivši da institucije prilikom određivanja iznosa antidampinške pristojbe nisu morale zanemariti učinke triju konkretnih ostalih poznatih čimbenika (to jest, kupnje dotičnog proizvoda od strane proizvođačâ iz Unije radi njegove preprodaje na tržištu Unije kao vlastitog proizvoda, smanjenja potpora koje su države članice plaćale, i financijske krize), jer ta tri čimbenika nisu prekinula uzročnu vezu.

93. U drugom dijelu četvrtog žalbenog razloga, grupa Canadian Solar navodi da je Opći sud počinio pogrešku koja se tiče prava utvrdivši u točkama 202. i 205. pobijane presude da je na žalitelju bilo da dokaže kvantitativne učinke čimbenika različitih od dampinškog uvoza.

94. Vijeće smatra da prvi dio četvrtog žalbenog razloga treba odbiti kao neosnovan te zahtijeva od Suda da zamijeni obrazloženje u točkama 191. do 193. pobijane presude i utvrdi da su utvrđivanje štete na temelju članka 3. osnovne uredbe i izračunavanje marže štete na temelju članka 9. stavka 4. te uredbe dva zasebna pitanja.

95. Podredno, Vijeće ističe da prvi dio četvrtog žalbenog razloga treba odbiti kao djelomično nedopušten i u cijelosti neosnovan. Kao prvo, Vijeće tvrdi da nije dopušten žaliteljev argument prema kojem je Opći sud pogriješio utvrdivši da učinci triju ostalih poznatih čimbenika navedenih u točki 92. ovog mišljenja nisu značajni, jer se radi o činjeničnom pitanju. Kao drugo, Vijeće navodi da prvi dio četvrtog žalbenog razloga nije osnovan jer, nasuprot tvrdnjama grupe Canadian Solar, Opći sud nije utvrdio da su institucije obvezne antidampinšku pristojbu odrediti u visini kojom se uklanja samo šteta pripisana dampinškom uvozu. Opći sud nije pogriješio ni utvrdivši da učinci spomenutih triju ostalih poznatih čimbenika nisu značajni.

96. Vijeće dalje tvrdi da je drugi dio četvrtog žalbenog razloga neosnovan.

97. Komisija smatra da je prvi dio četvrtog žalbenog razloga bespredmetan i, podredno, neosnovan. Bespredmetan je jer Opći sud nije utvrdio da su institucije prilikom određivanja iznosa antidampinške pristojbe obvezne provesti analize pripisivanja i nepripisivanja uzroka. Podredno, za slučaj da Sud zaključi da Opći sud jest utvrdio da se prilikom određivanja iznosa antidampinške pristojbe te analize moraju provesti, Komisija ističe da je Opći sud počinio pogrešku koja se tiče prava te zahtijeva da se obrazloženje pobijane presude u tom pogledu zamijeni [54].

98. Komisija tvrdi da drugi dio četvrtog žalbenog razloga nije osnovan. To osobito proizlazi iz činjenice da je prvi dio tog žalbenog razloga neosnovan.

### *2. Ocjena*

99. Grupa Canadian Solar četvrtim žalbenim razlogom navodi da je Opći sud počinio pogrešku koja se tiče prava dozvolivši institucijama da antidampinšku pristojbu odrede u visini kojom se uklanja ne samo šteta pripisana dampinškim uvozom, nego i šteta pripisana ostalim poznatim čimbenicima, te neutemeljeno prebacivši teret dokazivanja.

54 Komisija taj argument ponavlja u trećem razlogu svoje protužalbe te od Suda zahtijeva da „izmijeni tumačenje uzročnosti u smislu članka 3. osnovne uredbe koje je Opći sud dao u okviru analize šestog tužbenog razloga u prvostupanjskom postupku”.

### *a) Dopuštenost*

100. Kako je navedeno u točki 92. ovog mišljenja, grupa Canadian Solar navodi da je Opći sud pogriješio utvrdivši da institucije prilikom određivanja iznosa antidampinške pristojbe nisu bile obvezne zanemariti učinke triju konkretnih ostalih poznatih čimbenika jer ti ostali čimbenici nisu prekinuli uzročnu vezu između štete nastale proizvodnji Unije i dampinškog uvoza. Vijeće tvrdi da taj argument nije dopušten jer se odnosi na činjenično pitanje.

101. Smatram da taj prigovor nedopuštenosti treba odbiti.

102. Pitanje može li se za učinak konkretnog poznatog čimbenika različitog od dampinškog uvoza smatrati da „nije značajan", u smislu da ne prekida uzročnu vezu između štete nastale proizvodnji Unije i dampinškog uvoza, pitanje je pravne ocjene činjenica, a ne činjenično pitanje. Sud ga kao takvog može razmatrati [55].

### *b) Meritum*

#### *1) Prvi dio četvrtog žalbenog razloga*

##### *i) Uvod*

103. Članak 3. stavak 1. osnovne uredbe zahtijeva da šteta nastala proizvodnji Unije bude „[znatna]". U skladu s člankom 3. stavkom 2. te uredbe, kako bi se utvrdilo trpi li proizvodnja Unije znatnu štetu, u obzir se mora uzeti, kao prvo, obujam dampinškog uvoza i njegove učinke na cijene u Europskoj uniji te, kao drugo, posljedični utjecaj tog uvoza na proizvodnju Unije.

104. Što se tiče utjecaja dampinškog uvoza na proizvodnju Unije, članak 3. stavak 6. osnovne uredbe zahtijeva da se dokaže da su obujam i/ili cijene tog uvoza „odgovorni za učinak na proizvodnju [Unije] […], a da je učinak prisutan u mjeri koja se može smatrati značajnom". Ta je analiza poznata kao „analiza pripisivanja uzroka" [56].

105. Nadalje, čimbenici različiti od dampinškog uvoza mogu doprinijeti šteti nastaloj proizvodnji Unije. Primjerice, u skladu sa spornom uredbom, financijska kriza i njezini učinci na pristup financiranju u određenoj su mjeri utjecali na stanje Unijine solarne industrije, koja je kapitalno intenzivna [57]. U skladu s člankom 3. stavkom 7. osnovne uredbe, poznati čimbenici različiti od dampinškog uvoza moraju se „[ispitati] kako bi se osiguralo da šteta koju nanesu ti drugi čimbenici ne bude pripisana dampinškom uvozu prema stavku 6.". Ta je analiza poznata kao „analiza nepripisivanja uzroka" [58].

106. Iz ustaljene sudske prakse proizlazi da je na institucijama da provjere da učinci tih ostalih čimbenika nisu bili takvi da su prekinuli uzročnu vezu između, s jedne strane, predmetnog uvoza i, s druge strane, štete nastale proizvodnji Unije. Na njima je također da provjere da prilikom utvrđivanja štete u smislu članka 3. stavka 7. osnovne uredbe nije uzeta u obzir šteta pripisiva tim ostalim

55 Presuda od 1. listopada 2014., Vijeće/Alumina, C-393/13 P, EU:C:2014:2245, t. 15. do 19.

56 Presude od 6. rujna 2013., Godrej Industries i VVF/Vijeće, T-6/12, EU:T:2013:408, t. 62.; od 18. studenoga 2014., Photo USA Electronic Graphic/Vijeće, T-394/13, neobjavljena, EU:T:2014:964, t. 65. i 66.; i od 11. srpnja 2017., Viraj Profiles/Vijeće, T-67/14, neobjavljena, EU:T:2017:481, t. 40.

57 Vidjeti uvodne izjave 301. do 306. sporne uredbe i uvodne izjave 211. i 212. Uredbe br. 513/2013.

58 Presude od 25. listopada 2011., CHEMK i KF/Vijeće, T-190/08, EU:T:2011:618, t. 172., i od 11. rujna 2014., Gold East Paper i Gold Huasheng Paper/Vijeće, T-443/11, EU:T:2014:774, t. 311. Također vidjeti sudsku praksu navedenu u bilješci 56. ovog mišljenja.

čimbenicima i da nametnuta antidampinška pristojba stoga ne prekoračuje ono što je nužno da bi se uklonila šteta nastala dampinškim uvozom. Međutim, ako institucije Unije utvrde da je, unatoč tim čimbenicima, šteta nastala dampinškim uvozom znatna u smislu članka 3. stavka 1. osnovne uredbe, tada se može zaključiti da postoji uzročna veza između tog uvoza i štete nastale proizvodnji Unije [59].

107. Grupa Canadian Solar u prvom dijelu svojeg četvrtog žalbenog razloga navodi da je Opći sud počinio pogrešku koja se tiče prava dozvolivši institucijama, u točkama 205. do 217. pobijane presude, da antidampinšku pristojbu odrede u visini kojom se uklanja ne samo šteta pripisana dampinškom uvozu, nego i šteta pripisana ostalim poznatim čimbenicima.

*ii) Treba li antidampinška pristojba ukloniti samo štetu pripisanu dampinškom uvozu, a ne i štetu pripisanu ostalim poznatim čimbenicima?*

108. Smatram da institucije prilikom određivanja iznosa antidampinške pristojbe nisu obvezne uzeti u obzir svoje zaključke iz analize nepripisivanja uzroka provedene na temelju članka 3. stavka 7. osnovne uredbe.

109. Kao prvo, to proizlazi iz teksta članka 3. stavaka 6. i 7. i članka 9. stavka 4. osnovne uredbe.

110. Analize pripisivanja i nepripisivanja uzroka navedene u točkama 104. i 105. ovog mišljenja provode se kako bi se utvrdilo da je štetu proizvodnji Unije nanio dampinški uvoz, što je jedan od uvjeta za primjenu antidampinške pristojbe, zajedno s postojanjem dampinga, štete i interesa Unije za intervenciju [60]. Naime, članak 3. stavak 6. osnovne uredbe predviđa da dokazivanje „da dampinški uvoz nanosi štetu u smislu [te uredbe]" podrazumijeva dokazivanje da su obujam i/ili cijene dampinškog uvoza „odgovorni za" učinak na proizvodnju Unije, to jest da je šteta nanesena proizvodnji Unije pripisiva dampinškom uvozu. S druge strane, članak 3. stavak 7. te uredbe zahtijeva dokazivanje da šteta pripisiva čimbenicima različitima od dampinškog uvoza „ne bude pripisana [tom] uvozu" ili, prema riječima Suda i Općeg suda, dokazivanje da učinci tih ostalih čimbenika nisu takvi da prekidaju uzročnu vezu između štete nastale proizvodnji Unije i dampinškog uvoza [61].

111. U skladu s člankom 3. stavkom 6. osnovne uredbe, uzročna veza između štete nastale proizvodnji Unije i dampinškog uvoza smatra se dokazanom ako je šteta pripisiva dampinškom uvozu „[znatna]". U tom pogledu, ako je šteta pripisana dampinškom uvozu znatna, nije važno da postoji i šteta pripisana čimbenicima različitima od dampinškog uvoza [62].

112. Što se tiče iznosa antidampinške pristojbe, on, u skladu s člankom 9. stavkom 4. zadnjom rečenicom osnovne uredbe, mora biti „dostatan za uklanjanje štete za proizvodnju Zajednice". Tu rečenicu treba tumačiti u vezi sa spominjanjem, u prvoj rečenici te odredbe, „dampingom nanesene štete" [63]. Dakle, antidampinškom pristojbom mora se ukloniti šteta „nanes[ena]" dampinškim uvozom

59 Presude od 3. rujna 2009., Moser Baer India/Vijeće, C-535/06 P, EU:C:2009:498, t. 88., 90. i 91.; od 19. prosinca 2013., Transnational Company „Kazchrome" i ENRC Marketing/Vijeće, C-10/12 P, neobjavljena, EU:C:2013:865, t. 24. i 25.; od 16. travnja 2015., TMK Europe, C-143/14, EU:C:2015:236, t. 36. i 37.; od 4. veljače 2016., C & J Clark International, C-659/13 i C-34/14, EU:C:2016:74, t. 169.; od 12. prosinca 2014., Crown Equipment (Suzhou) i Crown Gabelstapler/Vijeće, T-643/11, EU:T:2014:1076, t. 107.; od 11. srpnja 2017., Viraj Profiles/Vijeće, T-67/14, neobjavljena, EU:T:2017:481, t. 40. i 41.; i od 23. travnja 2018., Shanxi Taigang Stainless Steel/Komisija, T-675/15, neobjavljena, EU:T:2018:209, t. 109.

60 Vidjeti članak 1. stavak 1. i članak 21. osnovne uredbe.

61 Vidjeti sudsku praksu navedenu u točki 106. ovog mišljenja.

62 Naime, u skladu sa sudskom praksom navedenom u točki 106. ovog mišljenja, uzročna veza je utvrđena ako je, unatoč ostalim čimbenicima, šteta pripisiva dampinškom uvozu znatna.

63 Članak 9. stavak 4. prva rečenica osnovne uredbe predviđa da se antidampinška pristojba može uvesti „[a]ko činjenice, kako su konačno utvrđene, dokazuju postojanje dampinga i *dampingom nanesene* štete" (moje isticanje).

u smislu članka 3. stavaka 6. i 7. osnovne uredbe. Iz toga proizlazi da se antidampinškom pristojbom može ukloniti šteta pripisana čimbenicima različitima od dampinškog uvoza, pod uvjetom da je šteta pripisana dampinškom uvozu znatna jer se, u tom slučaju, šteta nastala proizvodnji Unije smatra „nanesenom" dampinškim uvozom.

113. Da to nije bila namjera zakonodavca Unije, u članku 9. stavku 4. osnovne uredbe zahtijevalo bi se da antidampinška pristojba ukloni štetu „pripisanu" dampinškom uvozu, umjesto da se govori o „dampingom nanesenoj" šteti. U tom pogledu ističem da se izraz „pripisana" koristi u članku 3. stavku 7. te uredbe, dok se ne koristi u njezinu članku 9. stavku 4. Također ističem da se u potonjoj odredbi ne upućuje na prvonavedenu.

114. To potvrđuje sudska praksa navedena u točki 106. ovog mišljenja. Iz te sudske prakse proizlazi da institucije moraju provjeriti da prilikom utvrđivanja *štete u smislu članka 3. stavka 7. osnovne uredbe* nije uzeta u obzir šteta pripisiva ostalim poznatim čimbenicima. Budući da se ta odredba, kako je gore objašnjeno, odnosi na dokazivanje uzročne veze između štete nastale proizvodnji Unije i dampinškog uvoza, to znači da su institucije, u skladu s tom sudskom praksom, obvezne provjeriti da prilikom utvrđivanja *uzročne veze* nije uzeta u obzir šteta pripisiva ostalim poznatim čimbenicima. Ta sudska praksa ne zahtijeva od institucija da provjere da šteta pripisiva tim ostalim čimbenicima nije uzeta u obzir prilikom utvrđivanja *antidampinške pristojbe*. Također trebam naglasiti da navod Suda i Općeg suda da antidampinška pristojba ne smije „prekorač[iti] ono što je nužno da bi se uklonila šteta nastala dampinškim uvozom" neposredno slijedi tvrdnja da je za utvrđivanje uzročne veze dovoljno da je šteta pripisana dampinškom uvozu znatna [64].

115. Kao drugo, točno je, u skladu sa sudskom praksom, da je cilj članka 3. stavka 7. osnovne uredbe osigurati da se proizvodnji Unije ne pruži zaštita veća od nužne [65]. Međutim, iz toga ne proizlazi da se antidampinškom pristojbom treba ukloniti samo šteta *pripisana* dampinškom uvozu.

116. U tom pogledu treba uputiti na mišljenje nezavisne odvjetnice V. Trstenjak u predmetu Moser Baer [66]. Taj se predmet odnosio na poništenje uredbe kojom je uvedena konačna kompenzacijska pristojba na uvoz kompaktnih diskova za snimanje podrijetlom iz Indije [67]. Vijeće je ispitalo učinke drugog poznatog čimbenika, to jest plaćanja prevelikih tantijema od strane proizvođača iz Unije, te je utvrdilo da taj drugi čimbenik nije prekinuo uzročnu vezu između štete nastale proizvodnji Unije i subvencioniranog uvoza. To je bilo zato što, kao prvo, te tantijeme nisu plaćali samo proizvođači iz Unije, nego i proizvođači izvoznici iz Indije te, kao drugo, zato što su se one plaćale i prije nego što je subvencionirani uvoz postao značajan. Nezavisna odvjetnica V. Trstenjak složila se s Vijećem da tantijeme nisu prekinule uzročnu vezu. Međutim, prema njezinu mišljenju, iz toga nije nužno proizlazilo da je antidampinška pristojba bila zakonita. Naime, prema riječima nezavisne odvjetnice V. Trstenjak, „*prilikom izračunavanja praga za uklanjanje štete* može biti prikladno uzeti u obzir čimbenike koji, iako ne prekidaju uzročnu vezu između subvencioniranog uvoza i štete, ipak mogu utjecati na visinu praga za uklanjanje štete" [68].

64 Presude od 3. rujna 2009., Moser Baer India/Vijeće, C-535/06 P, EU:C:2009:498, t. 88., 90. i 91.; od 19. prosinca 2013., Transnational Company „Kazchrome" i ENRC Marketing/Vijeće, C-10/12 P, neobjavljena, EU:C:2013:865, t. 24. i 25.; od 16. travnja 2015., TMK Europe, C-143/14, EU:C:2015:236, t. 36. i 37.; i od 11. srpnja 2017., Viraj Profiles/Vijeće, T-67/14, neobjavljena, EU:T:2017:481, t. 62. i 63.

65 Presude od 19. prosinca 2013., Transnational Company „Kazchrome" i ENRC Marketing/Vijeće, C-10/12 P, neobjavljena, EU:C:2013:865, t. 39., i od 11. srpnja 2017., Viraj Profiles/Vijeće, T-67/14, neobjavljena, EU:T:2017:481, t. 62.

66 Mišljenje nezavisne odvjetnice V. Trstenjak u predmetu Moser Baer India/Vijeće, C-535/06 P, EU:C:2008:532

67 Nije relevantno da se taj predmet odnosi na uvođenje kompenzacijskih pristojbi, a ne antidampinških pristojbi. Naime, članak 8. stavak 7. Uredbe Vijeća (EZ) br. 2026/97 od 6. listopada 1997. o zaštiti od subvencioniranog uvoza iz zemalja koje nisu članice Europske zajednice (SL 1997., L 288, str. 1.), koja je bila primjenjiva u predmetu Moser Baer, identičan je članku 3. stavku 7. osnovne uredbe. U pogledu članka 15. stavka 1. Uredbe br. 2026/97, vidjeti bilješku 69. u nastavku.

68 Mišljenje nezavisne odvjetnice V. Trstenjak u predmetu Moser Baer India/Vijeće, C-535/06 P, EU:C:2008:532, t. 171. (moje isticanje)

117. Nezavisna odvjetnica V. Trstenjak je u prilog tom navodu uputila na pravilo „manje pristojbe" predviđeno u članku 15. stavku 1. zadnjoj rečenici Uredbe br. 2026/97 ili, u kontekstu antidampinških mjera, u članku 9. stavku 4. zadnjoj rečenici osnovne uredbe. U skladu s potonjom odredbom [69], „[i]znos antidampinške pristojbe ne prelazi utvrđeni iznos utvrđene dampinške marže, a manji je od marže ako je taj manji iznos dostatan za uklanjanje štete za proizvodnju [Unije]". Dakle, marža štete se koristi za izračunavanje iznosa antidampinške (kompenzacijske) pristojbe ako je dampinška (subvencijska) marža veća od marže štete. Prema mišljenju nezavisne odvjetnice V. Trstenjak, *budući da je „cilj pravila ‚manje pristojbe' taj da se proizvodnji [Unije] ne pruži zaštita veća od nužne*", prilikom izračunavanja visine kompenzacijske pristojbe u obzir se mogu uzeti i ostali čimbenici, različiti od subvencioniranog uvoza, kako je navedeno u prethodnoj točki [70].

118. Međutim, nezavisna odvjetnica V. Trstenjak zaključila je u predmetu Moser Baer da Vijeće prilikom izračunavanja praga za uklanjanje štete nije bilo obvezno uzeti u obzir učinke tantijema jer tantijeme nisu plaćali samo proizvođači iz Unije, nego i proizvođači izvoznici iz Indije [71].

119. Sud je u presudi Moser Baer utvrdio, kao prvo, da tantijeme nisu prekinule uzročnu vezu između štete i subvencioniranog uvoza, jer je taj čimbenik postojao i prije nego što je subvencionirani uvoz postao značajan te, kao drugo, da te tantijeme nisu imale učinak na izračun razine nelojalnog snižavanja cijena jer su utjecale i na cijene proizvoda iz Unije i na cijene uvoznih proizvoda [72].

120. Posljedično, Sud nije uputio na cilj pravila „manje pristojbe" kako je opisan u točkama 116. i 117. ovog mišljenja. Istina, Sud se mogao ograničiti na zaključak da uzročna veza nije prekinuta i ne provjeravati jesu li navodno prevelike tantijeme utjecale na razinu nelojalnog snižavanja cijena. Međutim, u predmetu Moser Baer bilo je jasno da drugi poznati čimbenik nije utjecao na razinu nelojalnog snižavanja cijena.

121. Slažem se s nezavisnom odvjetnicom V. Trstenjak [73] da je cilj pravila „manje pristojbe" osigurati da se proizvodnji Unije ne pruži zaštita veća od nužne. Međutim, članak 9. stavak 4. osnovne uredbe zahtijeva samo da se antidampinška pristojba temelji na marži štete kada je ta marža niža od dampinške marže. Primjena takvog pravila „manje pristojbe" osigurava da pružena zaštita ne bude veća od nužne.

122. Također bih istaknuo da članak 9. stavak 4. osnovne uredbe ne zahtijeva da antidampinška pristojba ukloni samo štetu pripisanu dampinškom uvozu. Kako je navedeno u točki 113. ovog mišljenja, ta odredba zahtijeva uklanjanje štete uzrokovane dampinškim uvozom, a ne štete pripisane dampinškom uvozu. Osim toga, u članku 9. stavku 4. osnovne uredbe ne upućuje se na njezin članak 3. stavak 7.

123. Kao treće, trebam naglasiti da žalitelj ne navodi niti jedan predmet u kojem je antidampinška pristojba *poništena* jer je uklanjala štetu pripisanu čimbeniku različitom od dampinškog uvoza. Presuda Allied Corporation [74], na koju se grupa Canadian Solar pozvala u prvostupanjskom postupku te u odgovoru na protužalbu, ne dovodi u pitanje gore izložene zaključke.

69 Ovdje se upućuje na članak 9. stavak 4. zadnju rečenicu osnovne uredbe iako je u predmetu Moser Baer bila primjenjiva Uredba br. 2026/97. To je zato što se ovaj predmet odnosi na antidampinške mjere, a ne na kompenzacijske pristojbe. Članak 15. stavak 1. zadnja rečenica Uredbe br. 2026/97 glasi: „Iznos kompenzacijske pristojbe ne prelazi na temelju ove Uredbe utvrđen iznos izvoznicima isplaćenih subvencija koje je moguće kompenzirati, a manji je od ukupnog iznosa subvencija koje je moguće kompenzirati ako je taj manji iznos dostatan za uklanjanje štete za proizvodnju Zajednice." [neslužbeni prijevod]

70 Mišljenje nezavisne odvjetnice V. Trstenjak u predmetu Moser Baer India/Vijeće, C-535/06 P, EU:C:2008:532, t. 171.

71 Mišljenje nezavisne odvjetnice V. Trstenjak u predmetu Moser Baer India/Vijeće, C-535/06 P, EU:C:2008:532, t. 176.

72 Presuda od 3. rujna 2009., Moser Baer India/Vijeće, C-535/06 P, EU:C:2009:498, t. 92. i 93.

73 Vidjeti točku 117. ovog mišljenja.

74 Presuda od 23. svibnja 1985., Allied Corporation i dr./Vijeće, 53/83, EU:C:1985:227

124. Sud je u presudi Allied Corporation poništio uredbu kojom je uvedena antidampinška pristojba, uz obrazloženje da Vijeće, koje je utvrdilo da su čimbenici različiti od dampinškog uvoza doprinijeli šteti nastaloj proizvodnji Unije, nije ocijenilo je li iznos uvedene antidampinške pristojbe bio „nužan za uklanjanje štete”[75].

125. Međutim, Vijeće je u predmetu Allied Corporation antidampinšku pristojbu odredilo u visini dampinške marže, a da nije provjerilo je li marža štete bila niža od dampinške marže. Posljedično, pobijana uredba je poništena jer Vijeće nije utvrdilo je li se pravilo „manje pristojbe” primjenjivalo. Ta uredba nije poništena zato što Vijeće prilikom određivanja iznosa antidampinške pristojbe nije zanemarilo štetu pripisanu ostalim poznatim čimbenicima.

126. Trebao bih dodati da je Opći sud u presudi Gold East Paper odbio tužbeni razlog kojim se navodilo da „institucije […] nisu osigurale da šteta koja se može pripisati drugim čimbenicima različitima od dampinga ne bude uzeta u obzir *prilikom utvrđivanja visine pristojbe koja je uvedena za borbu protiv tog uvoza*” zbog toga što su institucije, *s obzirom na to da su* „ispitale utjecaj drugih poznatih čimbenika koji su mogli prouzročiti štetu industriji Unije te da su zaključile da *nijedan od njih nije bio takve naravi da bi mogao prekinuti uzročnu vezu koja je utvrđena između dampinškog uvoza* […] *i štete koju je trpjela ind[us]trija Unije*”, „zadovoljile nužne uvjete” za poduzimanje odnosnih zaštitnih mjera[76].

127. Kao četvrto, radi cjelovitosti istaknuo bih da ni iz jednog izvješća Tijela za rješavanje sporova (u daljnjem tekstu: TRS) Svjetske trgovinske organizacije (u daljnjem tekstu: WTO) koje su Vijeće i Komisija spomenuli[77] ne proizlazi da u Sporazumu o primjeni članka VI. Općeg sporazuma o carinama i trgovini iz 1994. (u daljnjem tekstu: Antidampinški sporazum WTO-a) ili u Sporazumu WTO-a o subvencijama i kompenzacijskim mjerama postoji zahtjev da se prilikom utvrđivanja iznosa antidampinške (kompenzacijske) pristojbe zanemari šteta pripisana ostalim čimbenicima, različitima od dampinškog (subvencioniranog) uvoza. Osim toga, grupa Canadian Solar nije pružila niti jedan primjer u tom pogledu[78]. Posljedično, tumačenje koje je iznio TRS išlo bi u prilog navodu iz točke 108. ovog mišljenja.

128. Međutim, prema mojemu mišljenju, na ta se TRS-ova izvješća ne treba oslanjati pri ocjenjivanju zakonitosti sporne uredbe.

75 Presuda od 23. svibnja 1985., Allied Corporation i dr./Vijeće, 53/83, EU:C:1985:227, t. 19.

76 Presuda od 11. rujna 2014., Gold East Paper i Gold Huasheng Paper/Vijeće, T-443/11, EU:T:2014:774, t. 313. i 318. (moje isticanje). Sud je u točki 318. te presude utvrdio sljedeće: „institucije Unije […] [su] ispitale utjecaj drugih poznatih čimbenika koji su mogli prouzročiti štetu industriji Unije te […] su zaključile da nijedan od njih nije bio takve naravi da bi mogao prekinuti uzročnu vezu koja je utvrđena između dampinškog uvoza iz Kine i štete koju je trpjela ind[us]trija Unije […]. *Stoga* su institucije Unije zadovoljile nužne uvjete za poduzimanje odnosnih mjera” (moje isticanje).

77 Vijeće i Komisija uputili su na TRS-ova izvješća u vezi s: (i.) predmetom „Europske zajednice – Antidampinške pristojbe na pribor za cijevi od temperiranog lijevanog željeza iz Brazila (WT/DS219/AB/R)”, t. 180. do 195.; (ii.) predmetom „Europska unija – Antidampinške mjere u pogledu određene obuće iz Kine (WT/DS405/R)”, t. 7.487. do 7.489.; i (iii.) predmetom „Europska unija – Kompenzacijske mjere u pogledu određenog polietilen tereftalata iz Pakistana (WT/DS4886/R)”, t. 7.133. do 7.140. Čini mi se da se TRS-ova utvrđenja u tim točkama odnose na uzročnu vezu između dampinga (ili subvencija) i štete u smislu članka 3.5. Antidampinškog sporazuma WTO-a (ili članka 15.5. Sporazuma WTO-a o subvencijama i kompenzacijskim mjerama), a ne na određivanje iznosa antidampinške pristojbe (ili kompenzacijske pristojbe).

78 Grupa Canadian Solar u svojem odgovoru na protužalbu upućuje na TRS-ovo izvješće u predmetu „Sjedinjene Američke Države – Konačne zaštitne mjere u pogledu uvoza varenih cjevovodnih cijevi kružnog oblika izrađenih od visokokvalitetnog ugljičnog čelika iz Koreje (WT/DS202/AB/R)”. TRS je u točki 252. tog izvješća utvrdio da se „povećanom uvozu [mora] pripisati samo odgovarajući udio ukupne štete” i da to „utječe na dopuštenu mjeru u kojoj je zaštitnu mjeru moguće primijeniti”. Međutim, naglašavam da se taj predmet odnosi na zaštitne mjere, a ne na antidampinške mjere, te da u osnovnoj uredbi ne postoji odredba istovjetna članku 5.1. Sporazuma WTO-a o zaštitnim mjerama, kojim je predviđeno da „[s]vaka članica može primjenjivati zaštitne mjere samo u onom opsegu koliko je to potrebno da bi se spriječila ili popravila ozbiljna šteta i da bi se olakšala prilagodba”. Što se tiče činjenice da se grupa Canadian Solar oslanja na točku 257. tog izvješća, ponavljam da ta grupa nije pružila primjer TRS-ova izvješća u vezi s *antidampinškim mjerama* koje sadržava slično utvrđenje.

129. U skladu sa sudskom praksom, zakonitost Unijine mjere moguće je s obzirom na sporazume WTO-a preispitivati samo u dvjema situacijama. Prva takva situacija je slučaj gdje je Unija namjeravala provesti određenu obvezu preuzetu u kontekstu tih sporazuma, a druga je slučaj u kojem se u odnosnoj Unijinoj mjeri izričito upućuje na konkretne odredbe tih sporazuma [79]. Istaknuo bih da, u skladu sa sudskom praksom, odredbe osnovne uredbe treba, koliko je to moguće, tumačiti u skladu s odgovarajućim odredbama Antidampinškog sporazuma [80]. Međutim, to je moguće samo ako su prvonavedene izraz namjere zakonodavca Unije da provede potonje ili ako izričito upućuju na njih [81].

130. U članku 3. stavku 7. i članku 9. stavku 4. osnovne uredbe ne upućuje se izričito na Antidampinški sporazum WTO-a. Međutim, s obzirom na njihov sličan tekst, može se smatrati da je člankom 3. stavkom 7. osnovne uredbe proveden članak 3.5. Antidampinškog sporazuma WTO-a [82]. Neovisno o tome, članak 9. stavak 4. osnovne uredbe nije moguće smatrati izrazom namjere zakonodavca Unije da provede članak 9. Antidampinškog sporazuma WTO-a. Naime, dok je „manja pristojba" prema potonjoj odredbi samo „poželjna", prema prvonavedenoj je obvezna [83].

131. Zaključujem da institucije prilikom određivanja iznosa antidampinške pristojbe nisu obvezne uzeti u obzir svoje zaključke iz analize nepripisivanja uzroka provedene u skladu s člankom 3. stavkom 7. osnovne uredbe. Nisu obvezne tu pristojbu odrediti u visini koja uklanja samo štetu pripisanu dampinškom uvozu, a ne i štetu pripisanu ostalim poznatim čimbenicima.

132. Sada ću ispitati je li Opći sud utvrdio da su institucije prilikom određivanja iznosa antidampinške pristojbe obvezne uzeti u obzir svoje zaključke iz analize nepripisivanja uzroka provedene radi utvrđivanja uzročne veze između štete nastale proizvodnji Unije i dampinškog uvoza.

*iii) Je li Opći sud u pobijanoj presudi utvrdio da su institucije prilikom određivanja iznosa antidampinške pristojbe obvezne uzeti u obzir svoje zaključke iz analize nepripisivanja uzroka?*

133. Grupa Canadian Solar tvrdi da je Opći sud počinio pogrešku koja se tiče prava utvrdivši, u točkama 205. do 217. pobijane presude, da se učinke ostalih poznatih čimbenika mora uzeti u obzir prilikom određivanja iznosa antidampinške pristojbe *samo kada prekidaju uzročnu vezu između štete nastale proizvodnji Unije i dampinškog uvoza*. Žalitelj smatra da se ti ostali čimbenici moraju uzeti u obzir neovisno o tome jesu li prekinuli uzročnu vezu.

79 Presude od 16. srpnja 2015., Komisija/Armenal, C-21/14 P, EU:C:2015:494, t. 40. i 41., i od 4. veljače 2016., C & J Clark International, C-659/13 i C-34/14, EU:C:2016:74, t. 87.

80 Presuda od 19. prosinca 2013., Transnational Company „Kazchrome" i ENRC Marketing/Vijeće, C-10/12 P, neobjavljena, EU:C:2013:865, t. 54.

81 U tom pogledu, vidjeti presudu od 27. rujna 2007., Ikea Wholesale, C-351/04, EU:C:2007:547, t. 35.

82 Članak 3.5. Antidampinškog sporazuma WTO-a glasi: „[…]tijela će također ispitati i sve ostale poznate čimbenike, osim dampinškog uvoza, koji istodobno nanose štetu domaćoj proizvodnji, a šteta uzrokovana tim ostalim čimbenicima ne smije se pripisati dampinškom uvozu. Čimbenici koji mogu biti važni u ovom pogledu uključuju, *inter alia*, obujam i cijene uvoznih proizvoda koji se ne prodaju po dampinškim cijenama, smanjenje potražnje ili promjene u načinu potrošnje, restriktivnu trgovinsku praksu i tržišno natjecanje između stranih i domaćih proizvođača, razvoj tehnologije te izvozna dostignuća i produktivnost domaće proizvodnje." Također vidjeti presudu od 19. prosinca 2013., Transnational Company „Kazchrome" i ENRC Marketing/Vijeće (C-10/12 P, neobjavljena, EU:C:2013:865, t. 54.).

83 Vidjeti Rovegno, L., i Vandenbussche, H., „Anti-dumping practices in the EU: a comparative analysis of rules and application in the contest of WTO", u Gaines, S., Egelund Olsen, B., i Engsig Sørensen, K. (urednici), *Liberalising Trade in the EU and the WTO: a legal comparison*, Cambridge University Press, 2012., str. 440. L. Rovegno i H. Vandenbussche ističu da „Unijine antidampinške pristojbe, za razliku od onih koje se primjenjuju u drugim zemljama kao što su Sjedinjene Američke Države i Kanada, ne moraju nužno odgovarati čitavoj dampinškoj marži ako je niža pristojba dostatna za uklanjanje znatne štete za domaću proizvodnju. […] [Između 1989. i 2009.], prosječna visina antidampinških pristojbi u Uniji je gotovo svake godine [bila] mnogo niža od njihove visine u Sjedinjenim Američkim Državama. U usporedbi s Kanadom su [bile] otprilike iste visine na početku razmatranog razdoblja, ali su također [bile] niže pri njegovu kraju" (str. 445.).

134. Nasuprot tomu, Komisija navodi da je Opći sud počinio pogrešku koja se tiče prava utvrdivši, u točkama 184. do 195. pobijane presude, da se učinke ostalih poznatih čimbenika *mora uzeti u obzir prilikom određivanja iznosa antidampinške pristojbe* te zahtijeva od Suda da u tom pogledu zamijeni obrazloženje. Komisija taj argument ponavlja u trećem razlogu svoje protužalbe te od Suda zahtijeva da „izmijeni tumačenje uzročnosti u smislu članka 3. osnovne uredbe koje je Opći sud dao u okviru analize šestog tužbenog razloga u prvostupanjskom postupku” [84].

135. Opći je sud u točkama 178. do 196. pobijane presude predvidio načela za utvrđivanje uzročne veze između štete nastale proizvodnji Unije i dampinškog uvoza te za određivanje antidampinške pristojbe. Opći je sud u točkama 197. do 218. ta načela primijenio na predmetni slučaj. Prvo ću razmotriti je li Opći sud, kako Komisija navodi, počinio pogrešku koja se tiče prava predvidjevši ta načela te, kao drugo, je li, kako navodi grupa Canadian Solar, počinio pogrešku koja se tiče prava primijenivši ih.

136. Smatram da Opći sud, iako je počinio pogrešku koja se tiče prava predvidjevši načela za određivanje iznosa antidampinške pristojbe, nije iz tih utvrđenja donio nikakav činjenični ili pravni zaključak za predmetni slučaj. Posljedično, prvi dio četvrtog žalbenog razloga treba odbiti.

137. Kao prvo, ističem da je Opći sud u točkama 182. do 186. pobijane presude podsjetio na sudsku praksu navedenu u točki 106. ovog mišljenja, u skladu s kojom institucije moraju provjeriti da prilikom utvrđivanja štete u smislu članka 3. stavka 7. osnovne uredbe nije uzeta u obzir šteta pripisana ostalim poznatim čimbenicima i da nametnuta antidampinška pristojba stoga ne prekoračuje ono što je nužno da bi se uklonila šteta nastala dampinškim uvozom. Međutim, Opći je sud u točki 185. pobijane presude naveo da „institucije *prilikom određivanja visine antidampinške pristojbe* moraju uzeti u obzir zaključke [iz analize nepripisivanja uzroka]” [85].

138. Opći je sud potom podsjetio na pravilo „manje pristojbe” predviđeno u članku 9. stavku 4. zadnjoj rečenici osnovne uredbe. U točki 191. pobijane presude naveo je da „institucije moraju, u kontekstu [članka 9. stavka 4. osnovne uredbe], uzeti u obzir zaključke do kojih su došle u analizama pripisivanja i nepripisivanja uzroka”. U suprotnom bi, kako je naglašeno u točki 192. te presude, postojala opasnost da uvedene antidampinške mjere prekoračuju ono što je nužno za ostvarenje njihova cilja, to jest uklanjanja štetnih učinaka dampinga. Opći je sud dalje naveo, u točki 193. pobijane presude, da je to u skladu s praksom institucija pri donošenju odluka.

139. Prema mojemu mišljenju, Opći je sud počinio pogrešku koja se tiče prava utvrdivši, u točkama 185., 191. i 192. pobijane presude, da su institucije prilikom određivanja iznosa antidampinške pristojbe obvezne uzeti u obzir svoje zaključke iz analiza pripisivanja i nepripisivanja uzroka. To proizlazi iz točke 131. ovog mišljenja.

84 Pitanje je li Komisijin zahtjev za zamjenu obrazloženja dopušten u ovom se mišljenju ne razmatra jer ga treba, prema mojemu mišljenju, razmotriti zajedno sa zahtjevom za zamjenu obrazloženja istaknutim u protužalbi, a ovo je mišljenje ograničeno na analizu dvaju žalbenih razloga (vidjeti točku 29. ovog mišljenja). Međutim, radi cjelovitosti bih istaknuo da je, prema mojemu mišljenju, zahtjev za zamjenu obrazloženja koji je Komisija iznijela u svojem odgovoru na žalbu dopušten. To je zato što ga se može smatrati odgovorom na žaliteljev četvrti žalbeni razlog (presuda od 9. studenoga 2017., TV2/Danmark/Komisija, C-649/15 P, EU:C:2017:835, t. 61.).

85 Moje isticanje

140. Također bih istaknuo da navod Općeg suda u točki 193. pobijane presude, da su institucije prilikom određivanja stope pristojbe u trima slučajevima navedenima u toj točki zapravo uzele u obzir ishod analiza pripisivanja i nepripisivanja uzroka [86], nije točan. Naime, u uvodnim izjavama na koje je Opći sud uputio navedeno je da su Komisija i Vijeće u tim slučajevima, s obzirom na to da su šteti nastaloj proizvodnji Unije doprinijeli čimbenici različiti od dampinškog uvoza, odlučili razinu uklanjanja štete izmjeriti s obzirom na nelojalno snižavanje cijena, a ne s obzirom na nelojalno snižavanje ciljnih cijena [87]. U odluci ili uredbama navedenima u točki 193. pobijane presude nigdje se ne navodi da je šteta pripisana tim ostalim čimbenicima bila zanemarena prilikom određivanja iznosa antidampinške pristojbe. Naprotiv, dvaput je navedeno da je teško precizno odrediti doprinos tih ostalih čimbenika [88].

141. Međutim, iako je Opći sud u točkama 185., 191., 192. i 193. pobijane presude počinio pogrešku koja se tiče prava, iz ustaljene sudske prakse proizlazi da žalbu treba odbiti ako obrazloženje presude Općeg suda upućuje na povredu prava Unije, ali je njezina izreka osnovana iz drugih pravnih razloga [89]. Zato ću sada ispitati je li Opći sud počinio pogrešku koja se tiče prava primijenivši, u točkama 197. do 218. pobijane presude, načela za određivanje iznosa antidampinške pristojbe predviđena u točkama 185., 191., 192. i 193. te presude.

142. Kao drugo, istaknuo bih da je Opći sud u točki 206. pobijane presude naveo da institucije, u svakom slučaju, prilikom utvrđivanja štete zapravo nisu uzele u obzir ostale poznate čimbenike. Opći je sud u točkama 207. do 215. provjerio da su institucije ispitale učinke ostalih poznatih čimbenika te je prihvatio njihov zaključak da su ti ostali čimbenici imali ili nasumičan, u najveću ruku neznatan učinak (kupnja dotičnog proizvoda od strane proizvođača iz Unije radi njegove preprodaje na tržištu Unije kao vlastitog proizvoda, uvoz iz Tajvana, utjecaj cijena sirovina) [90], ili da su imali ograničen učinak (smanjenja poticajnih cijena) [91], ili da su imali određeni učinak koji međutim nije prekinuo uzročnu vezu (financijska kriza) [92]. Opći je sud u točkama 216. i 217. pobijane presude utvrdio da utjecaj tih ostalih čimbenika nije bio značajan te da oni stoga nisu prekinuli uzročnu vezu između štete nastale proizvodnji Unije i dampinškog uvoza. Opći je sud zaključio da, posljedično, ni „ocjena [koju su institucije provele] na temelju članka 9. stavka 4. [osnovne] uredbe" nije bila točna.

143. Čini mi se da se Opći sud ograničio na provjeru toga jesu li institucije pravilno utvrdile da ostali poznati čimbenici nisu prekinuli uzročnu vezu između štete nastale proizvodnji Unije i dampinškog uvoza. Zaključivši da su zaključci institucija bili točni, Opći sud nije razmatrao jesu li institucije prilikom određivanja iznosa antidampinške pristojbe trebale zanemariti učinke tih ostalih čimbenika *iako oni nisu prekinuli uzročnu vezu*. Opći sud stoga iz utvrđenja u točkama 185. i 191. do 193. pobijane presude nije donio nikakav činjenični ili pravni zaključak za predmetni slučaj. Također bih istaknuo da je Opći sud u točki 201. pobijane presude utvrdio da institucije nisu obvezne kvantificirati učinke ostalih poznatih čimbenika, što bi bio preduvjet ako bi se za određivanje visine antidampinške pristojbe morali uzeti u obzir ti ostali čimbenici.

86 Odluka Komisije 91/392/EEZ od 21. lipnja 1991. o prihvaćanju preuzimanja obveza danih u vezi s antidampinškim postupkom u pogledu uvoza određenih azbestnih cementnih cijevi podrijetlom iz Turske i o prekidu ispitnog postupka (SL 1991., L 209, str. 37.); Uredba Komisije (EZ) br. 2376/94 od 27. rujna 1994. o uvođenju privremene antidampinške mjere na uvoz televizijskih prijamnika u boji podrijetlom iz Malezije, Narodne Republike Kine, Republike Koreje, Singapura i Tajlanda (SL 1994., L 255, str. 50.); Uredba Vijeća (EZ) br. 710/95 od 27. ožujka 1995. o uvođenju konačne antidampinške pristojbe na uvoz televizijskih prijamnika u boji podrijetlom iz Malezije, Narodne Republike Kine, Republike Koreje, Singapura i Tajlanda i konačnoj naplati privremene pristojbe (SL 1995., L 73, str. 3.); i Uredba Vijeća (EZ) br. 1331/2007 od 13. studenoga 2007. o uvođenju konačne antidampinške pristojbe na uvoze dicijandiamida podrijetlom iz Narodne Republike Kine (SL 2007., L 296, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 11., svezak 113., str. 227.)

87 Vidjeti uvodne izjave 28. i 29. Odluke 91/392; uvodnu izjavu 141. Uredbe br. 2376/94; uvodnu izjavu 49. Uredbe br. 710/95; i uvodne izjave 128. do 132. Uredbe br. 1331/2007.

88 U skladu s uvodnom izjavom 28. Odluke 91/392, „tumačenje – a prije svega kvantifikacija – učinka [dampinškog uvoza] neprecizna je, zbog prisutnosti ostalih čimbenika koji su istovremeno djelovali" [neslužbeni prijevod]. U skladu s točkom 1. uvodne izjave 128. Uredbe br. 1331/2007, „nemoguće je točno odrediti doprinos [dampinškog uvoza i ostalih poznatih čimbenika]".

89 Presuda od 29. ožujka 2011., ThyssenKrupp Nirosta/Komisija, C-352/09 P, EU:C:2011:191, t. 136.

90 Vidjeti točke 207., 211. i 213. pobijane presude.

91 Vidjeti točku 212. pobijane presude.

92 Vidjeti točku 214. pobijane presude.

144. Zaključujem da je Opći sud, iako je pogrešno utvrdio da su institucije prilikom određivanja visine antidampinške pristojbe obvezne uzeti u obzir ishod analiza pripisivanja i nepripisivanja uzroka provedenih u smislu članka 3. stavaka 6. i 7. osnovne uredbe, pravilno utvrdio da, u predmetnom slučaju, za određivanje visine antidampinške pristojbe nije trebalo uzeti u obzir ostale poznate čimbenike u pitanju.

145. Radi cjelovitosti bih također istaknuo da, kada je riječ o pitanju jesu li ostali poznati čimbenici prekinuli uzročnu vezu između štete nastale proizvodnji Unije i dampinškog uvoza, grupa Canadian Solar nije navela da su institucije počinile očitu pogrešku u ocjeni [93].

146. Posljedično, prvi dio četvrtog žalbenog razloga treba odbiti, a Komisijin zahtjev za zamjenu obrazloženja prihvatiti.

*2) Drugi dio četvrtog žalbenog razloga*

147. Grupa Canadian Solar u drugom dijelu svojeg četvrtog žalbenog razloga navodi da je Opći sud počinio pogrešku koja se tiče prava utvrdivši, u točkama 202. i 205. pobijane presude, da je na žalitelju da dokaže kvantitativne učinke ostalih poznatih čimbenika.

148. Prema mojemu mišljenju, drugi dio četvrtog žalbenog razloga treba odbiti. On je bespredmetan jer iz točke 131. ovog mišljenja proizlazi da institucije nisu obvezne pristojbu odrediti u visini koja uklanja samo štetu pripisanu dampinškom uvozu.

149. Zaključujem da četvrti žalbeni razlog, kao i žalbu, treba odbiti.

## VI. Troškovi

150. U skladu s člankom 184. stavkom 2. Poslovnika, kada žalba nije osnovana, Sud odlučuje o troškovima.

151. U skladu s člankom 138. stavkom 1. Poslovnika, koji je na žalbeni postupak primjenjiv na temelju članka 184. stavka 1. tog poslovnika, stranka koja ne uspije u postupku dužna je, na zahtjev protivne stranke, snositi troškove. Budući da grupa Canadian Solar nije uspjela u postupku te da je Vijeće podnijelo zahtjev za troškove, grupa Canadian Solar dužna je snositi troškove Vijeća.

152. U skladu s člankom 140. stavkom 1. Poslovnika, koji je također na žalbeni postupak primjenjiv na temelju članka 184. stavka 1. tog poslovnika, države članice i institucije koje su intervenirale u postupak snose vlastite troškove. U predmetnom slučaju, Komisija, koja je bila intervenijent u prvostupanjskom postupku, snosi vlastite troškove.

## VII. Zaključak

153. Stoga smatram da Sud treba:

– odbiti žalbu;

93 Presude od 19. prosinca 2013., Transnational Company „Kazchrome” i ENRC Marketing/Vijeće, C-10/12 P, neobjavljena, EU:C:2013:865, t. 22.; od 16. travnja 2015., TMK Europe, C-143/14, EU:C:2015:236, t. 34.; od 10. rujna 2015., Bricmate, C-569/13, EU:C:2015:572, t. 46.; i od 2. lipnja 2016., Photo USA Electronic Graphic/Vijeće, C-31/15 P, neobjavljena, EU:C:2016:390, t. 63.

– naložiti društvima Canadian Solar Emea GmbH, Canadian Solar Manufacturing (Changshu), Inc., Canadian Solar Manufacturing (Luoyang), Inc., CSI Cells Co. Ltd i CSI Solar Power (China), Inc. snošenje troškova Vijeća Europske unije;

– naložiti Europskoj komisiji snošenje vlastitih troškova.